

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

V) BRÄNNVINS TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING SAMT SOCKER- OCH
MALTDRYCKSTILLVERKNINGEN. XXV.

UNDERDÅNIG BERÄTTELSE

AF

KONTROLL- OCH JUSTERINGSTYRELSEN

FÖR TILLVERKNINGSÅRET

1907—1908.

(Pour le Résumé en français voir page XXI.)

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. V, Brännvins tillverkning och försäljning. Underdånig berättelse af Byrån för kontrollen å tillverkningsavgifter för tillverkningsåren ...– Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1887-1912.

Täckningsår: 1873/74-1874/75–1910/11 = 1-28.

Seriens titel: Brännvins tillverkning och försäljning, tillverkningsåren 1873/74—1885/86. Brännvins tillverkning och försäljning samt hvitbetssockertillverkningen, tillverkningsåren 1886/87—1902/03. Brännvins tillverkning och försäljning samt hvitbetssocker- och maltdryckstillverkningen, tillverkningsåren 1903/04—1905/06. Brännvins tillverkning och försäljning samt socker- och maltdryckstillverkningen, tillverkningsåren 1906/07—1910/11.

Berättelsen togs fram av: Byrån för kontrollen å tillverkningsavgifter, 1877-1884.

Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrån, 1885-1907. Kontroll- och justeringsstyrelsen, 1908-1909. Kontrollstyrelsen, 1910-1912.

Efterföljare:

Accispliktiga näringar / af Kungl. Kontrollstyrelsen. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1913-1959. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911/12-1958.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 120: Tab. 102. Brännvinstillverkningen 1856-1959/1951.

S. 121: Tab. 103. Maltdryckstillverkningen 1903-1950/51.

S. 122: Tab. 104. Förbrukningen av alkoholhaltiga drycker och tobak 1856-1950.

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

V) BRÄNNVINS TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING SAMT SOCKER- OCH
MALTDRYCKSTILLVERKNINGEN. XXV.

UNDERDÅNIG BERÄTTELSE

AF

KONTROLL- OCH JUSTERINGSTYRELSEN

FÖR TILLVERKNINGSÅRET

1907—1908.

(Pour le Résumé en français voir page XXI.)

Innehållsförteckning.

Tillverkningen af brännvin.

Bränneriernas antal	Sid.
Tillverkningsdygnens antal	II.
Tillverkningens storlek	II.
Tillverkningens fördelning inom landet	II.
Nederlagsrättens begagnande	III.
Uppgifter öfver råämnen, använda inom brännvinstillverkningen	III.
Uppgifter om pressjästfabrikerna	V.
Uppgifter öfver använd arbetskraft	VI.
Kontrollen öfver brännvinstillverkningen	VI.
Statsverkets inkomster af brännvinstillverkningen under kalender- åren 1899—1908	VII.
Denaturering af brännvin	VIII.

Minuthandeln med och utskänkningen af brännvin	IX.
--	-----

Tillverkningen af socker.

Tillverkningen vid råsockerfabrikerna	X.
Tillverkningen vid raffinaderierna	XI.

Tillverkningen af maltdrycker.

De skattepliktiga bryggerierna	XIV.
De skattefria bryggerierna	XVII.
Förbrukningen af maltdrycker inom landet	XVIII.

Kostnaden för kontrollen	XIX.
--------------------------------	------

Bilagor.

Sammandrag af uppgifterna öfver brännvinstillverkningen under år 1907—1908	Tabl. 1.
Åtgång af råämnen för brännvinstillverkningen under samma tid	Tabl. 2.
Åtgång af arbetskraft för brännvinstillverkningen under samma tid	Tabl. 3.
Tillverkningen vid råsockerfabrikerna under samma tid	Tabl. 8.
Tillverkningen vid raffinaderierna under samma tid	Tabl. 9.
Åtgång af arbetskraft vid sockerfabrikerna under samma tid	Tabl. 10.
Sammandrag af uppgifterna öfver den skattepliktiga maltdrycks- tillverkningen under år 1907—1908	Tabl. 11.
Sammandrag af uppgifterna öfver den skattefria maltdryckstill- verkningen under samma tid	Tabl. 12.

Table des matières.

Fabrication de l'eau-de-vie.

Nombre des distilleries	Pages.
Nombre des jours de travail	II.
Grandeur de la fabrication	II.
Répartition de la fabrication d'après les gouvernemens (départe- ments)	II.
Usage du droit d'entrepôt par les distilleries	III.
Matières premières employées dans la fabrication de l'eau-de-vie	III.
Fabriques de ferment	V.
Force de travail	VI.
Contrôle de la fabrication	VI.
Recettes de l'État sur la fabrication de l'eau-de-vie pendant les années 1899—1908	VII.
Dénaturation	VIII.

Commerce de l'eau-de-vie en détail	IX.
--	-----

Fabrication du sucre de betteraves.

Fabrication du sucre de betteraves	X.
Fabrication du sucre raffiné	XI.

Fabrication de boissons de malt.

Les brasseries imposées	XIV.
Les brasseries non imposées	XVII.
Consommation de boissons de malt	XVIII.

Frais du contrôle	XIX.
-------------------------	------

Annexes.

Résumé des données sur la fabrication de l'eau-de-vie pour l'exercice de 1907—1908	Tabl. 1.
Quantité des matières premières employées à la fabrication de l'eau-de-vie	Tabl. 2.
Quantité de la force de travail employée à la fabrication de l'eau-de-vie	Tabl. 3.
Fabrication du sucre de betteraves pour l'exercice de 1907 —1908	Tabl. 8.
Fabrication du sucre raffiné	Tabl. 9.
Quantité de la force de travail employée à la fabrication du sucre	Tabl. 10.
Résumé des données sur la fabrication imposée des boissons de malt pendant l'année 1907—1908	Tabl. 11.
Résumé des données sur la fabrication non imposée des boissons de malt pendant le même exercice	Tabl. 12.

Résumé en français

page XXI.

Observation:

1 krona = 100 öre = 1 fr. 39 centimes.

TILL KONUNGEN.

Kontroll- och justeringsstyrelsen får härmed enligt föreskrift i den för Styrelsen fastställda instruktion afgifva underdånig berättelse angående dels tillverkningen och för-

säljningen af brännvin dels och tillverkningen af socker och maldrycker under tillverkningsåret 1907—1908.

A. Tillverkning af brännvin.

Tillverkning af brännvin har under tillverkningsåret 1 oktober 1907—1 oktober 1908 bedrivits, liksom under de närmast föregående åren, i Stockholms stad samt i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs- och Bohus, Älfsborgs, Skaraborgs och Örebro län.

De genom kontrollpersonalen lämnade uppgifterna rörande de under tillverkningsåret 1907—1908 arbetande brännerierna äro sammanförda i tabell n:r 1, af hvilken framgår följande:

a) *Bränneriernas antal* har varit 124, af hvilka 119 varit i verksamhet under hösten (oktober—december); under våren (januari—april) voro 121 och under sommaren (maj—september) 12 brännerier i verksamhet

Utaf 1906—1907 års brännerier voro 5 nedlagda under år 1907—1908, hvaremot under sistnämnda år ett äldre åter satts i gång och två nyanlagda började sin verksamhet. Af de nedlagda voro 2 belägna i Malmöhus och 2 i Skaraborgs län samt ett i Kristianstads län.

b) *Antalet tillverkningsdygn*, hvarunder brännerierna varit i gång, uppgick till 17,912. I medeltal var hvarje bränneri i gång under 144 tillverkningsdygn.

c) *Utbytet af brännvin* har utgjort:

oktober—december	15,427,619
januari—april	20,648,823
maj—september	2,257,259
tillsammans	38,333,701

liter af normalstyrka eller 50 % alkoholhalt vid + 15° C.

Den årliga medeltillverkningen vid hvarje bränneri, hvilken erhålles genom hela tillverkningsbeloppets division med bränneriernas antal, och hvilken visar sig ganska olika inom de särskilda länen, har för tillverkningsåret 1907—1908 uppgått till 309,143 liter.

I följande tabell äro brännerierna ordnade efter årstillverkningens storlek.

	Tillverkningsbeloppet										Summa.
	under 50,000 l.	50,000—100,000 l.	100,000—150,000 l.	150,000—200,000 l.	200,000—300,000 l.	300,000—400,000 l.	400,000—500,000 l.	500,000—600,000 l.	öfver 600,000 l.		
1898—1899	7	13	5	14	21	15	29	14	13	131	
1899—1900	8	9	16	13	15	21	22	12	15	131	
1900—1901	4	7	11	10	24	22	25	12	12	127	
1901—1902	4	12	9	12	20	21	29	10	18	135	
1902—1903	15	12	17	14	27	23	12	7	9	136	
1903—1904	10	16	11	15	30	24	17	9	5	137	
1904—1905	9	8	15	10	25	27	22	6	8	130	
1905—1906	12	5	17	15	18	30	18	7	6	128	
1906—1907	3	8	9	5	23	23	27	14	14	126	
1907—1908	9	8	5	16	20	30	23	6	7	124	

Tabellen visar, att under senaste året mindre än 150,000 liter brännvin tillverkats vid hvar och ett af 22 brännerier, mellan 150,000 l. och 400,000 l. vid 66 och mera än 400,000 l. vid 36 brännerier. Af de 7 brännerier, som tillverkade mera än 600,000 liter, voro 4 pressjästfabriker, hvilka voro i verksamhet under hela året; två af dessa pressjästfabriker voro

belägna i Uppland, en invid Göteborg och en i Skåne, där äfven de tre öfriga till gruppen hörande brännerierna voro belägna.

Det litertal, hvartill *tillverkningen dagligen* uppgår, har liksom under föregående år varit i hög grad växlande icke blott de särskilda länen emellan utan ännu mera mellan olika brännerier. Sålunda var den dagliga tillverkningen, beräknad efter brännvin af normalstyrka:

mindre än 700 liter vid	8 brännerier,
mellan 700 och 1,000 liter vid	11
» 1,000 » 2,000 » »	33
» 2,000 » 3,000 » »	53
» 3,000 » 4,000 » »	13
större än 4,000 liter vid	6

Af de 6 brännerier, som hade större daglig tillverkning än 4,000 liter, tillhörde två den förut omnämnda gruppen af brännerier med mera än 600,000 liters årstillverkning. Den största medeltillverkning för dag, som förekom vid något bränneri, var 9,544 liter af normalstyrka. För hela riket har det dagliga tillverkningsbeloppet i medeltal, erhållet genom division af hela tillverkningsbeloppet med hela antalet tillverkningsdygn, under år 1907—1908 utgjort 2,140 liter.

Den tillverkade spritens volym utgjorde 24,151,838 liter af 79,4 % medelstyrka.

En jämförelse med de i tabellen n:r 1 införda uppgifterna för föregående tillverkningsår visar, att brännvinstillverkningen, som under året 1906—1907 ökades med icke mindre än 8,600,000 liter mot närmast föregående år, åter sjönk med nära 7 1/2 millioner liter, till ungefär samma belopp, hvartill den i medeltal uppgått under åren 1902—1906. Minskningen i tillverkningens totala belopp har gifvetvis medfört minskning i de tal, som angifva medeltillverkningen på bränneri och på tillverkningsdygn, men dessa medeltal äro dock till följd af det lägre antalet i gång varande brännerier högre än hvad de voro under ofvannämnda år 1902—1906. En bidragande orsak till den omnämnda minskningen i tillverkning torde vara att söka i den sammanslutning, som under året ägde rum mellan brännvinstillverkarne, just i ändamål att begränsa tillverkningen, så att denna komme att någorlunda motsvara konsumtionen.

Med afseende på *tillverkningens fördelning* på landets olika delar är att märka, att Kristianstads län fortfarande intager främsta rummet med mer än hälften af hela landets tillverkning. Inom nedanstående distrikt, af hvilka Mälaredalen omfattar Stockholms stad, Stockholms och Uppsala län samt till Västergötland räknats äfven det i Göteborgs- och Bohus län belägna bränneriet, har tillverkningen år 1907—1908 varit fördelad på följande sätt:

Skåne	vid 82 brännerier	70,69 procent.
Blekinge	» 10 »	7,42 »
Västergötland	» 13 »	5,86 »
Småland och Halland	» 5 »	4,92 »
Östergötland och Närke	» 8 »	1,98 »
Mälaredalen	» 6 »	9,13 »

Rättigheten att under tiden mellan den 1 maj och den 1 oktober utöfva brännvinstillverkning i förening med pressjästberedning begagnades år 1908 af 12 jästfabriker, nämligen af en i Stockholm, en i Uppsala, en i hvarterdera af Östergötlands, Jönköpings, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, två i Kristianstads samt fyra i Stockholms län.

Rättigheten att inlägga brännvin å *nederlag* vid brännerierna begagnas fortfarande allmänt.

I nedanstående tabell äro de belopp brännvin upptagna, som vid början af hvarje månad under de senaste sex åren varit å sådana nederlag ineliggande.

Den 1	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
Januari . . .	9,083,715	7,836,086	5,715,113	6,972,569	3,745,291	3,214,870
Februari . . .	1,286,856	8,843,000	4,885,246	7,001,623	3,445,327	3,428,104
Mars	2,624,863	9,633,459	5,651,494	6,812,376	4,423,081	3,955,160
April	3,811,071	9,419,860	6,960,675	7,033,598	5,492,728	4,408,697
Maj	3,916,241	8,549,877	7,059,998	6,467,011	4,048,903	4,204,386
Juni	3,739,196	8,210,194	6,287,997	5,679,106	3,143,684	3,859,576
Juli	3,609,886	7,566,688	6,282,446	5,224,664	2,814,180	3,467,732
Augusti	3,561,037	6,986,927	5,862,903	4,866,934	2,463,125	2,921,824
September . . .	3,316,409	6,356,599	5,100,213	3,549,654	1,872,378	2,240,988
Oktober	2,752,838	4,665,308	4,224,167	1,939,061	775,046	783,954
November . . .	3,771,820	3,731,346	4,218,523	2,156,412	1,585,078	1,485,191
December . . .	5,992,593	4,686,633	5,997,852	2,935,050	2,534,374	2,571,332

Allmänna brännvinsnederlag hafva under år 1908 funnits till ett antal af 13, nämligen vid Reijmersholm och Katrineberg i Stockholms och Odåkra i Malmöhus län samt i Motala, Karlshamn (2 st.), Kristianstad (2 st.), Åhus, Malmö, Göteborg, Borås och Hjo. De kvantiteter brännvin, som dessa nederlag haft ineliggande, hafva de senare åren utgjort i liter af normalstyrka:

Den 1	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
Januari . . .	8,762,124	10,506,341	9,629,965	8,426,553	10,565,505	11,120,323
Februari . . .	—	12,309,925	12,464,881	10,904,061	14,883,227	13,785,673
Mars	3,730,384	14,422,451	14,715,612	13,254,557	17,461,114	17,384,534
April	5,461,355	15,933,453	16,684,038	14,838,668	18,924,768	19,410,333
Maj	7,196,619	16,063,500	17,039,355	15,662,813	21,111,329	19,871,519
Juni	7,337,171	15,060,043	16,702,821	15,085,777	20,845,454	18,665,056
Juli	7,206,338	13,557,418	14,969,157	12,934,235	18,890,249	16,572,847
Augusti	6,805,716	11,824,277	13,079,596	10,733,556	16,217,086	14,632,450
September . . .	7,101,193	9,693,135	11,213,394	8,429,307	13,727,339	12,401,402
Oktober	7,582,644	8,145,832	8,800,576	7,039,884	11,083,480	10,303,572
November . . .	8,213,927	6,953,978	7,404,648	6,154,084	8,438,322	8,606,661
December . . .	9,178,231	8,292,310	7,298,122	8,362,534	9,529,172	10,418,660

Å brännerinederlag och allmänna brännvinsnederlag tillsammans hafva således vid ofvannämnda tider följande belopp varit ineliggande:

Den 1	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
Januari . . .	17,845,839	18,342,427	15,345,078	15,399,122	14,310,796	14,335,193
Februari . . .	1,286,856	21,152,925	17,350,127	17,905,684	18,328,554	17,213,777
Mars	6,355,247	24,055,910	20,367,106	20,066,933	21,884,145	24,339,694
April	9,272,426	25,353,313	23,644,713	21,872,266	24,417,496	23,819,030
Maj	11,112,860	24,613,377	24,099,353	22,129,824	25,160,232	24,075,905
Juni	11,076,367	23,270,237	22,990,818	20,764,883	23,989,138	22,524,634
Juli	10,816,224	21,124,106	21,251,603	18,158,899	21,704,429	20,040,572
Augusti	10,366,753	18,811,204	18,942,499	15,600,490	18,680,211	17,554,274
September . . .	10,417,602	16,049,734	16,313,607	11,978,961	15,599,717	14,642,390
Oktober	10,335,482	12,811,140	13,024,747	8,978,945	11,858,526	11,087,526
November . . .	11,985,747	10,685,324	11,623,171	8,310,496	10,023,400	10,091,852
December . . .	15,170,824	12,978,943	13,295,974	11,297,584	12,063,546	12,989,992

Under de senaste tio åren har skatt påförts innehafvare af de allmänna nederlagen för följande belopp, nämligen:

år 1899 för	18,780,178 liter
» 1900 »	18,609,122 »
» 1901 »	24,634,002 »
» 1902 »	15,190,924 »
» 1903 »	17,188,428 »
» 1904 »	16,654,567 »
» 1905 »	16,023,534 »
» 1906 »	20,403,241 »
» 1907 »	22,335,082 »
» 1908 »	34,211,258 »

hvaraf synes, att en ganska betydande del af rikets brännvinstillverkning passerar genom de allmänna nederlagen, innan brännvinet kommer till förbrukning.

Enligt de vid brännerierna förda *inmäskningsjournalerna*, af hvilka sammandrag meddelas i tabell nr 2, hafva följande kvantiteter råämnena inmäskats under tillverkningsåret 1907—1908:

Spannmål	32,695,669 kg.
Potatis	1,109,476 hl.
Hvitbetor	148,608 »
Grästärkelse	262,831 kg.
Melass	6,632,331 »

Reduceras uppgifterna beträffande de särskilda slagen af spannmål ifrån vikt till rymdmått, erhållas följande kvantiteter:

Hvete	13,709 hl.	Blandsäd	113,435 hl.
Råg	82,273 »	Hafre	14,310 »
Korn	161,652 »	Majs	133,532 »
		Summa spannmål	518,911 hl.

Vid denna reduktion har liksom i föregående berättelser antagits, att vikten af en hektoliter är följande för de särskilda slagen af spannmål:

för hvete	72 kg.
» råg	67 »
» korn	62 »
» blandsäd	54 »
» hafre	49 »
» majs	70 »
» bohvete	62 »

Dessutom ha vid pressjästfabriker och melassbrännerier använts

666,566 kg. maltgroddar,
38,585 » kli, och
17,900 » jordnötskakor.

Såsom redan omnämnts var tillverkningen af brännvin under tillverkningsåret 1907—1908 afsevärdt mindre än un-

der närmast föregående år. I öfverensstämmelse härmed visar ock tabell n:r 2, att förbrukningen af råämnena vid brännerierna varit mindre under senaste än under närmast föregående tillverkningsår. Minskningen i *potatis*förbrukningen uppgår till nära 537,000 hl. hvarjämte äfven någon minskning förekommit i förbrukningen af betor och grästärkelse. Som emellertid förbrukningen af spannmål och i synnerhet af melass stigit, måste det finnas ytterligare en anledning till den nämnda minskningen i *potatis*förbrukningen och torde denna vara att söka i bristande tillgång på *potatis* och däraf föranlett högt pris. Under det att *potatis*priset under tillverkningsåret 1906—1907 i medeltal var 2 kr. 30 öre för en hektoliter, steg det nämligen under år 1907—1908 till 3 kr. 15 öre.

Hvitbetor hafva under tillverkningsåret 1907—1908 inmäskats vid 11 brännerier i Kristianstads och 5 i Malmöhus län. Vid tre af sistnämnda brännerier inmäskades *betsaften*, till hvilket ändamål betorna först bearbetades i diffusörer på samma sätt som vid *hvitbetssocker*fabrikerna, men vid de öfriga brännerierna, där i allmänhet endast mindre kvantiteter betor användes, behandlades på samma sätt som *potatis*.

Melass har under tillverkningsåret användts vid 7 brännerier i Malmöhus län, hvarjämte en ytterst obetydlig kvantitet inmäskades vid ett bränneri i Kristianstads län. Vid två af de sju brännerierna inmäskades äfven andra råämnena; vid ett af dessa melassbrännerier tillverkades pressjäst. Af melass inmäskades nära 2 millioner kg. mera än under närmast föregående tillverkningsår, hvilket torde bero på det nya systemet för sockerbeskattningen, enär det vid produktbeskattning af socker blir mindre lönande än förr att utsockra melassen.

Användningen af *spannmål* har, såsom redan antydts, ökats under senaste tillverkningsår; ökningen uppgår till 1,75 million kg. och fördelar sig ungefär lika på hvete, råg och korn. Förr användes *bohvete* i rätt stor utsträckning vid pressjästfabrikerna, men under senare åren har denna användning allt mer aftagit för att nu alldeles upphöra; under året 1907—1908 användes intet *bohvete* vid brännerierna.

Rörande användningen af *majs* såsom råämne vid brännvinstillverkning stadgades redan genom kungörelsen den 10 juli 1903, att för brännvin, tillverkad vid bränneri under tid, då majs där användes för brännvinstillverkning, skulle erläggas en särskild afgift af fem öre för hvarje liter; dock skulle denna föreskrift träda i kraft först sedan Riksdagen fattat

beslut om majstullens upphäfvande. Emellertid ändrade Riksdagen år 1907 detta beslut så tillvida, att den i sammanhang med nedsättning af tullen för majs bestämde, att den ofvannämnda särskilda afgiften skulle utgå från och med 1908 års ingång. Under tillverkningsåret 1907—1908 inmäskades tillsammans 9,347,225 kg. majs, hvaraf efter den 1 januari 1908 3,562,265 kg. Med anledning af denna majs-inmäskning erlades en särskild afgift af 121,275 kr. 53 öre, utgörande alltså 3,4 öre för ett kilogram majs under det att tullnedsättningen utgjorde 2,2 öre för ett kilogram. Anledningen, att så stort belopp majs inmäskades trots den särskilda afgiften och majsens höga pris, i medeltal 14 kr. 65 öre per 100 kg., torde vara att söka i den redan omnämnda bristande tillgången på *potatis*.

Det procentförhållande, hvarmed de särskilda slagen *spannmål* vid inmäskningarna vid samtliga brännerier (jästfabrikerna således medräknade) hafva ingått, är angifvet i nedanstående tabell, hvilken för jämförelses skull äfven innehåller motsvarande procenttal för de nio föregående åren.

	1898—1899.	1899—1900.	1900—1901.	1901—1902.	1902—1903.	1903—1904.	1904—1905.	1905—1906.	1906—1907.	1907—1908.
Hvete	0,18	0,23	1,25	0,20	2,10	1,30	4,66	0,88	1,03	3,02
Råg	12,18	11,47	19,41	22,71	28,72	21,40	12,07	21,52	15,91	16,86
Korn	15,48	15,55	28,61	30,53	38,59	40,51	27,62	44,72	30,67	30,65
Blandsäd	12,54	11,09	20,24	22,02	21,60	19,72	14,03	22,64	19,81	18,74
Hafre	0,64	0,58	0,88	0,90	0,50	1,61	1,34	2,13	2,15	2,14
Majs	58,27	60,47	28,71	23,03	7,78	14,74	39,72	7,38	30,37	28,59
Bohvete	0,72	0,61	0,82	0,55	0,71	0,72	0,28	0,49	0,06	—
Ris	0,04	—	0,08	0,06	—	—	0,28	0,24	—	—

För ett riktigt bedömande af förhållandet mellan *utbytet* af brännvin och åtgången af råämnena bör tillverkningen vid jästfabrikerna beräknas särskildt för sig och skiljas från tillverkningen vid de egentliga brännvinsbrännerierna, enär utbytet af brännvin naturligtvis vid de förra måste vara jämförelsevis mindre än vid de senare. Enligt inmäskningsjournalerna hafva under tillverkningsåret 1907—1908 nedanstående kvantiteter råämnena förbrukats vid de brännerier, där jästtillverkning ägt rum, nämligen:

	Råg kg.	Korn kg.	Blandsäd kg.	Hafre kg.	Majs kg.	Summa spannmål kg.	Potatis hl.	Melass kg.
Stockholms stad	343,625	744,223	—	14,185	—	1,102,033	—	—
Stockholms län	2,319,800	3,662,588	—	254,598	—	6,236,986	—	—
Uppsala	364,222	548,548	—	56,225	165,875	1,134,870	—	—
Östergötlands	57,550	137,250	—	28,600	—	223,400	—	—
Jönköpings	376,800	753,600	—	—	—	1,130,400	—	—
Kristianstads	555,910	650,040	100,080	—	—	1,306,750	22,380	—
Malmöhus	—	143,508	—	—	—	143,508	—	1,296,700
Göteborgs och Bohus	584,250	980,570	—	93,900	—	1,658,720	—	—
Summa	4,602,157	7,620,327	100,800	447,508	165,875	12,936,667	22,380	1,296,700

Vid jästfabrikerna inmäskades alltså tillsammans

12,936,667 kg. spannmål
22,380 hl. potatis och
1,296,700 kg. melass

och blef utbytet häraf

6,043,756 liter brännvin af normalstyrka och
2,909,053 kg. ren jäst.

Med ren jäst förstås här den tillverkade pressjästens vikt, minskad med tillsatsen potatismjöl och den vikt vatten, som potatismjölet binder.

Vid de 7 melass-brännerierna i Malmöhuslän inmäskades

27,403 kg. spannmål
5,820 hl. potatis och
5,335,561 kg. melass,

hvaraf erhöles

2,888,895 liter brännvin af normalstyrka.

Frånräknas nu anförda inmäskningar och motsvarande tillverkning från ofvan angifna belopp för rikets samtliga brännerier, erhållas de kvantiteter råämnen, som inmäskades, och brännvin, som tillverkades vid de brännerier, som endast tillverkade brännvin och därtill hufvudsakligen använde spannmål och rotfrukter, nämligen inmäskade råämnen:

19,731,599 kg. spannmål.
1,081,276 hl. potatis
148,608 » betor
262,831 kg. grästärkelse
70 » melass

och däraf erhållet utbyte

29,401,050 liter brännvin af normalstyrka.

För åstadkommande af 1,000 liter brännvin af normalstyrka hafva alltså vid dessa brännerier åtgått 671 kg. spannmål, 42 hektoliter rotfrukter och 9 kg. grästärkelse. Vid de brännerier, där endast melass afverkats, hafva för åstadkommande af samma belopp brännvin åtgått i medeltal 1,882 kg. melass.

De genom kontrollpersonalen insamlade uppgifterna rörande *inköpsprisen* å de inmäskade råämnena gifva i medeltal följande värden för de olika spannmålsslagen:

hvete	för 100 kilogram	kr. 14,90
råg	» » »	» 14,50
korn	» » »	» 15,40
blandsäd	» » »	» 13,50
hafre	» » »	» 11,75
majs	» » »	» 14,65
samt för		
potatis	för 1 hektoliter	kr. 3,15
hvitbetor	» » »	» 1,40
grästärkelse	» 100 kg.	» 13,20
melass	» » »	» 4,85

Om från de uti tabell nr 2 angifna beloppen råämnena, som användts vid samtliga brännerier i riket, fråndrages hvad

som användts vid pressjästfabrikerna, erhållas de kvantiteter, som användts uteslutande för brännvinstillverkning. Dessa kvantiteter och deras värden, beräknade efter ofvan angifna medelpris, äro således för tillverkningsåret 1907—1908:

987,016 kg. hvete	kr. 147,065
910,129 » råg	» 131,968
2,402,123 » korn	» 369,927
6,024,724 » blandsäd	» 813,337
253,660 » hafre	» 29,805
9,181,350 » majs	» 1,345,068
1,087,096 hl. potatis	» 3,424,352
148,608 » vitbetor	» 208,051
262,831 kg. grästärkelse	» 34,693
5,335,561 » melass	» 258,778

Summa kr. **6,763,044**

Mot denna materialkostnad svarar en tillverkning af 32,289,945 liter af normalstyrka, hvarför således materialkostnaden för en liter utgjorde 20,9 öre. Under de närmast föregående åren utgjorde den på samma sätt beräknade materialkostnaden för hvarje liter brännvin, som tillverkades vid de brännerier, där uteslutande brännvin producerades,

år 1898—1899	18,0 öre
» 1899—1900	18,2 »
» 1900—1901	16,6 »
» 1901—1902	17,3 »
» 1902—1903	15,0 »
» 1903—1904	15,2 »
» 1904—1905	18,3 »
» 1905—1906	15,5 »
» 1906—1907	16,4 »

Under den vanliga förutsättningen, att arbetskostnad jämte ränta å förlagskapital m. m. betäckas genom affallet, skulle således ofvan anförda materialkostnad representera tillverkningskostnaden för råbrännvinet. För jästfabrikerna är en dylik beräkning föga upplysande i anseende till svårigheten att uppskatta värdet af jästutbytet.

Pressjästfabrikerna. I nedanstående tabeller äro, för vinande af större öfverskådlighet, sammanförda åtskilliga af de redan lämnade uppgifterna angående pressjästfabrikerna äfvensom motsvarande uppgifter för de nio närmast föregående åren.

Tillverkningsår.	Antal fabriker.	Tillverkning af			Jästutbyte pr 100 l. brännvin, kg.
		ren jäst kg.	liter af n. st.	% af rikets hela tillverkning.	
1898—1899	10	2,655,205	7,049,413	15,1	37,7
1899—1900	11	2,796,722	7,481,337	16,6	37,7
1900—1901	11	2,701,616	6,923,311	15,1	39,0
1901—1902	13	2,597,474	6,937,303	14,1	37,4
1902—1903	13	2,605,676	5,959,795	16,0	43,7
1903—1904	13	2,980,290	6,097,210	16,0	48,9
1904—1905	12	2,690,313	6,127,826	15,7	43,9
1905—1906	13	2,757,285	6,123,565	16,5	45,2
1906—1907	14	2,869,898	6,192,964	13,5	46,3
1907—1908	12	2,909,053	6,043,756	15,8	48,1

Under samma tid förbrukades vid ifrågavarande fabriker följande kvantiteter råämnen, nämligen:

År.	Spannmål, kg.	Potatis, hl.	Melass, kg.	Gråstär- kelse, kg.
1898—1899	13,366,595	23,808	2,093,373	—
1899—1900	14,091,012	4,034	2,331,087	400
1900—1901	13,024,793	22,750	2,235,357	—
1901—1902	12,990,065	39,062	1,998,166	—
1902—1903	12,632,249	47,251	1,158,900	1,000
1903—1904	13,115,259	27,736	1,123,400	—
1904—1905	12,951,350	21,455	1,033,000	—
1905—1906	13,084,199	26,498	1,040,000	—
1906—1907	12,632,081	28,864	1,171,000	—
1907—1908	12,936,667	22,380	1,296,700	—

Potatis begagnas visserligen icke vid jästtillverkning, men några af jästfabrikerna mäskas under den allmänna tillverkningstiden. I oktober—I maj, särskildt för brännvin, hvarvid potatis kommit till användning.

De insamlade uppgifterna angående det vid brännerierna använda *bränslet* äro sammanförda i tabell n:r 3; af dem framgår, att stenkol användts såsom bränsle, antingen enbart eller tillsammans med annat, i flertalet län men alls icke i Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Örebro län, där i stället användes ved och torf. Sistnämnda bränsle förbrukades eljest förnämligast i Skåne och Blekinge samt äfven i Skaraborgs län. Slutligen har ock sågspån och annat sågafall användts.

I tabell n:r 3 äro äfven uppgifter om den använda *arbetskraften* införda. Under tillverkningsåret 1907—1908 användes vid brännerierna och pressjästfabrikerna:

149 ångmaskiner	med	1,675 hästkrafter,
1 gasmotor	»	10 »
3 ångturbiner	»	155 »
4 vattenturbiner	»	155 »
3 elektriska motorer	»	40 »
1 fotogenmotor	»	15 »

tillsammans **161** motorer med **2,050** hästkrafter

och dessutom 1 kreatursvandrings.

Ångmaskin användes under tillverkningsåret vid samtliga brännerier utom ett.

Antalet *arbetare*, sysselsatta vid brännerierna och jästfabrikerna, var under hösten och våren 989 samt under sommaren 231, däraf under hösten och våren 10 män under 18 år och 7 kvinnor samt under sommaren 5 män under 18 år och 5 kvinnor.

Uppgifterna om antalet arbetare angifva dock icke det presterade arbetet, emedan många brännerier endast varit i verksamhet en kort tid, under det att andra arbetat längre tid och jästfabrikerna hela året. Om däremot för hvarje bränneri arbetarnas antal multipliceras med det antal tillverkningsdygn, hvarunder bränneriet haft tillverkningsrätt, erhållas de i tabell n:r 3 angifna antalen *dagsverken*, hvilka utgöra ett något noggrannare mått på det arbete, som blif-

vit nedlagdt på tillverkningen. De sålunda erhållna dagsverken äro:

under hösten och våren	130,875
» sommaren	27,100
	<hr/>
under året	157,975

För erhållande af 1.000 liter brännvin af normalstyrka hafva i medeltal åtgått 2,8 dagsverken; vid denna medeltalsberäkning hafva pressjästfabrikerna ej medtagits.

Kontrollen öfver brännvinstillverkningen. Under tiden från och med den 1 augusti 1907 till och med den 31 juli 1908 voro 15 *öfverkontrollörer* inkallade till tjänstgöring vid kontrollen öfver brännvinstillverkningen. Af dessa tjänstgjorde fyra i Kristianstads län och af dem en äfven i Malmöhus län; två tjänstgjorde i Skaraborgs län och af dem den ene äfven i Jönköpings och Kronobergs län; en tjänstgjorde i Stockholms stad samt i Stockholms och Uppsala län och slutligen en i hvart och ett af följande län, nämligen Östergötlands, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs samt Örebro. Samtliga femton öfverkontrollörer tjänstgjorde dessutom vid kontrollen öfver maltdryckstillverkningen samt fem af dem äfven vid kontrollen öfver sockertillverkningen.

Antalet vid brännerierna tjänstgörande *kontrollörer* uppgick under tillverkningsåret 1907—1908 till 168, tillhörande nedan angifna samhällsställningar och yrken:

Officerare i tjänst	30
» med afsked	31
Underofficerare i tjänst	18
» med afsked	52
Vid länsstyrelserna auställde	21
Landbrukare	11
Andra personer	5
	<hr/>
	Summa 168

Såsom officerare med afsked äro äfven de räknade, som kvarstå i sina respektive regementens reserv eller i armén; underofficerare, som befordrats till underlöjtnanter i armén, hafva räknats såsom underofficerare.

För att kontrollera det sätt, hvarpå *spritkontrollapparaterna* arbeta, hafva fortfarande profmätningar anställts genom spritens uppmätning för hand och afprofning med termoalkoholometer. Enligt regel anställs en profmätning kort efter tillverkningens början vid hvarje bränneri och därefter en andra mätning efter tre eller högst fyra månaders förlopp, såvida ej öfverkontrollören finner skäl att företa den tidigare.

Antalet profmätningar vid de särskilda brännerierna har varit:

1 profmätning vid 29 brännerier =	29 mätningar
2 » » 75 » =	150 »
3 » » 15 » =	45 »
4 » » 2 » =	8 »
5 » » 2 » =	10 »

tillsammans 123 brännerier; 242 mätningar.

Vid det återstående bränneriet verkställdes ingen profmätning.

Att kontrollapparaten i jämförelse med handuppmätningen vid samtliga mätningar gifvit

samma eller större (positivt) resultat, inträffade vid	14	brännerier
mindre (negativt) resultat, inträffade vid	70	»
dels positivt, dels negativt resultat, inträffade vid	39	»

Bildar man medeltalen af de differenser, som erhållits vid de vid ett och samma bränneri anställda profmätningarna, så finnes, att dessa medeltal voro

positiva vid 33 och negativa vid 90 brännerier.

Genom att bestämma nyssnämnda medeldifferenser i procent af kontrollapparatsens mätningresultat och därefter ordna dem efter numerisk storlek erhåller man följande grupper; det bredvid bränneriernas antal utsatta medeltalet anger medeltalet af profmätningarnas resultat vid samtliga brännerier tillhörande gruppen.

A) Brännerier, där kontrollapparaten lämnat lika eller högre belopp än handuppmätningen.

Differensen.	Antal brännerier.	Medeltal.
$\leq 0,25$ %	20	0,10
$> 0,25$ %; $\leq 0,50$ %	7	0,36
$> 0,50$ %; < 1 %	5	0,67
≥ 1 %	1	1,07

B) Brännerier, där kontrollapparaten lämnat lägre belopp än handuppmätningen.

Differensen.	Antal brännerier.	Medeltal.
$\leq 0,25$ %	22	0,12
$> 0,25$ %; $\leq 0,50$ %	42	0,35
$> 0,50$ %; < 1 %	23	0,62
≥ 1 %	3	1,10

För samtliga brännerier var medeltalet — 0,20 %.

Ofvanstående uppgifter visa, att differensen vid 42 brännerier eller 34 % af samtliga icke var större än 0,25 % af kontrollapparatsens utslag.

vid 91 st. (74 %) icke större än	0,50 %
» 119 » (97 %) mindre än	1 »
» 4 » (3 %) större än	1 »

För de närmast föregående åren äro motsvarande procenttal i ordning följande:

År 1898—1899	43, 80, 96, 4
» 1899—1900	34, 64, 96, 4
» 1900—1901	46, 77, 94, 6
» 1901—1902	47, 77, 96, 4
» 1902—1903	50, 74, 97, 3
» 1903—1904	41, 74, 97, 3
» 1904—1905	51, 82, 96, 4
» 1905—1906	49, 84, 95, 5
» 1906—1907	45, 76, 97, 3

Om differensernas storlek vid de enskilda profmätningarna tagna hvar för sig lämnar följande tabell upplysning:

Differensens numeriska belopp.	1902—03.		1903—04.		1904—05.		1905—06.		1906—07.		1907—08.	
	Antal profmätningar.	Procent af samtliga mätningar.	Antal profmätningar.	Procent af samtliga mätningar.	Antal profmätningar.	Procent af samtliga mätningar.	Antal profmätningar.	Procent af samtliga mätningar.	Antal profmätningar.	Procent af samtliga mätningar.	Antal profmätningar.	Procent af samtliga mätningar.
$\leq 0,25$ %	97	37	99	37	103	38	111	44	99	35	89	37
$> 0,25$ %	181	69	166	62	186	68	185	73	176	63	167	69
< 1 %	247	94	249	94	256	94	233	92	253	90	217	90
≥ 1 %	17	6	17	6	16	6	20	8	28	10	25	10

Af ofvan lämnade uppgifter angående kontrollapparaterna framgår, att dessa fortfarande i allmänhet arbeta fullt tillfredsställande, hvilket ock bekräftas däraf, att under de senaste åren ingen brännvinstillverkare begärt sådan kontrollmätning, som omnämnes i § 21 af förordningen angående villkoren för tillverkning af brännvin.

Statsverkets inkomster af brännvinstillverkningen. För allt inom landet tillverkad brännvin, med undantag för två procent, som äro skattefria, påföres tillverkaren skatt efter 65 öre för hvarje liter af normalstyrka. Den debiterade skatten behöfver ej erläggas förrän brännvinet uttages från nederlag, hvarför den under ett år debiterade skatten aldrig fullt öfverensstämmer med det under samma år till statsverket influtna skattebeloppet. De under de senare åren debiterade, till statsverket influtna och i riksstaten beräknade skattebeloppen äro sammanställda i nedanstående tabell, vid hvilken bör anmärkas, att skatten intill slutet af januari månad år 1903 utgick med 50 öre för en liter.

År.	Debiterad skatt. Kr.	Influten skatt. Kr.	I riksstaten beräknad skatt. Kr.
1899	23,180,810	20,861,644	15,500,000
1900	21,872,035	21,678,009	17,000,000
1901	24,042,432	21,854,169	18,000,000
1902	21,987,668	19,550,923	19,500,000
1903	24,249,086	20,810,144	20,500,000
1904	22,539,473	24,487,280	25,700,000
1905	24,754,598	24,470,917	25,700,000
1906	25,779,382	27,156,221	24,000,000
1907	29,161,883	26,575,367	23,500,000
1908	26,336,919	24,464,559	23,500,000

Uppgifterna om den *debiterade skatten* äro hämtade ur öfverkontrollörernas, i vederbörande landskontor granskade sammandrag öfver brännvinstillverkningen. I dessa belopp ingå emellertid äfven de särskilda afgifterna för s. k. öfver- och undertillverkning, nämligen:

år 1900 för 909,8 l. undertillverkning	kr. 90,98
» 1902 » 1,639,8 » »	» 163,98
» » » 129,172,6 » öfvertillverkning	» 12,917,26
» 1903 » 11,292,7 » undertillverkning	» 1,129,27
» 1904 » 72,319,5 » öfvertillverkning	» 3,615,97
» 1905 » 254,273,3 » »	» 12,713,67
» » » 131,2 » undertillverkning	» 13,12

år 1906 för 175,333,0 l. öfvertillverkning	kr. 8,766,64
> 1907 > 50,642,5 >	> 2,532,12
> 1908 > 96,369,6 >	> 4,818,48

Uppgifterna om den *influtna skatten* äro med undantag för det senaste året hämtade ur kapitalkontot till Rikshufvudboken. Alldenstund i detta konto för tiden intill år 1907 ej skiljes på influten tillverkningskatt och influtna nederlagsafgifter, hafva de där uppgifna beloppen minskats med de nederlagsafgifter, som enligt Styrelsen från länsstyrelserna meddelade upplysningar influtit till landtränterierna, och hafva dessa under ifrågavarande år utgjort:

år 1899	kr. 27,546
> 1900	> 30,407
> 1901	> 38,572
> 1902	> 28,723
> 1903	> 40,247
> 1904	> 35,540
> 1905	> 34,704
> 1906	> 36,054

allt med utelämnande af öretal.

Det ofvan angifna beloppet af skatt, som influtit under år 1908, är endast approximativt och skall i nästkommande berättelse utbytas mot det exakta, ur ofvannämnda kapitalkonto hämtade beloppet; i detsamma är inberäknad den särskilda afgiften för majsbrännvin 121,275 kronor.

Af den *debiterade* tillverkningskatten har en del åter afförts för brännvin, som denaturerats vid brännerier eller exporterats direkt från nederlag; likaså har af den *influtna* tillverkningskatten en del restituerats för sådant brännvin, som utförts eller denaturerats för andras räkning än tillverkarens, hvarom utförligare uppgifter lämnas längre fram i berättelsen.

Denaturering af brännvin. Under år 1908 förrättades denaturering inom 19 distrikt, hvilka äro angifna i nedanstående tabell. I tabellen har för hvarje distrikt införts antalet förrättningar samt beloppet brännvin, som denaturerats. Såsom vittnen tjänstgjorde 46 personer förutom kontrollörerna vid de brännerier, där denaturering förekom.

Distrikt.	Antal denatureringsställen.	Antal förrättningar.	Denaturerad brännvin liter af n. st.
Stockholms stad	30	169	414,061,3
Stockholms län	3	76	757,515,8
Uppsala >	3	18	67,420,7
Östergötlands >	2	6	2,519,3
Jönköpings >	2	2	2,500,9
Kalmar >	1	4	7,694,8
Blekinge >	4	61	271,002,9
Kristianstads >	7	96	629,528,2
Malmöhus län: Malmö stad	4	46	177,957,9
> > Hälsingborgs >	4	30	277,707,0
> > i öfrigt	10	116	1,435,977,4

Distrikt.	Antal denatureringsställen.	Antal förrättningar.	Denaturerad brännvin liter af n. st.
Göteborgs och Bohus län samt Agnesberg i Älfsborgs län	12	99	300,584,9
Älfsborgs län: Nols silkesfabrik	1	6	41,368,7
> > i öfrigt	1	5	12,119,5
Skaraborgs >	5	14	91,896,3
Värmlands >	2	4	3,476,5
Örebro >	2	12	18,433,7
Kopparbergs >	1	1	1,864,1
Gälfteborgs >	1	2	1,045,8
Summa	95	767	4,514,675,7

Förutom ofvanstående brännvin, som denaturerats, har vid två reningsverk finkelolja till belopp af resp. 5,336,1 och 4,311,8 l. eller tillsammans 9,647,9 liter uppmäts och försållts för skattefri användning.

För brännvin, som vid staten tillhörigt krutbruk användes för tillverkning af krut, erhålles under vissa villkor restitution af tillverkningskatten; bland dessa villkor är, att brännvinet vid levererandet till krutbruket uppmätes under kontroll. På grund häraf har vid Åkers krutbruk under år 1908 sålunda uppmäts 325,502,3 liter brännvin af normalstyrka.

Summan af det under året denaturerade och eljest till skattefri användning uppmätta brännvinet utgör således:

denaturerad brännvin	4,514,675,7 liter.
finkelolja	9,647,9 >
vid Åkers krutbruk använt brännvin	325,502,3 >
<hr/>	
tillsammans	4,849,825,9 liter.

Motsvarande belopp hafva under de senaste tio åren varit

år 1899	2,383,709,5 liter af n. st.
> 1900	> 2,696,316,0 > > >
> 1901	> 2,711,352,1 > > >
> 1902	> 2,963,381,3 > > >
> 1903	> 3,125,214,5 > > >
> 1904	> 3,152,879,4 > > >
> 1905	> 3,773,591,1 > > >
> 1906	> 4,285,487,7 > > >
> 1907	> 4,730,716,2 > > >
> 1908	> 4,849,825,9 > > >

Häraf hafva följande belopp denaturerats vid brännerier, nämligen

år 1899	vid 5 brännerier	105,088,9 liter af n. st.
> 1900	> 5 >	> 72,451,0 > > >
> 1901	> 3 >	> 73,832,1 > > >
> 1902	> 7 >	> 97,548,8 > > >
> 1903	> 11 >	> 928,352,0 > > >
> 1904	> 3 >	> 73,585,2 > > >
> 1905	> 2 >	> 50,303,7 > > >
> 1906	> 2 >	> 54,544,4 > > >
> 1907	> 3 >	> 397,949,7 > > >
> 1908	> 3 >	> 63,317,8 > > >

hvarför skatt afförts i bränneriernas afräkningslängder. Den stora denatureringen under år 1903 berodde, såsom i berättelsen för år 1902—1903 närmare angifves, på den under året inträdda förhöjningen i tillverkningskatten och därmed sammanhängande omständigheter.

För det brännvin, som denaturerades annorstädes än vid brännerier, restituerades skatt liksom under de närmast föregående åren med 64 öre; för finkelolja restituerades skatt med 63 öre samt för det vid Åkers krutbruk använda brännvinet med 65 öre, allt för en liter af normalstyrka:

För år 1908 har alltså restitutionen uppgått till följande belopp:

för 4,451,357,9 l. denaturerad brännvin	efter 64 öre med kr.	2,848,869,05
» 9,647,9 » finkelolja	» 63 » » »	6,078,18
» 325,502,3 » vid Åker användt brännvin	» 65 » » »	211,576,50
	tillsammans kronor	3,066,523,73

Under åren 1899—1902 har skatt restituerats med belopp, som växlat mellan 48 och 50 öre för en liter. Det restituerade skattebeloppet har under de tio senaste åren uppgått till

år 1899	för 2,278,620,6 liter	1,093,737	kr.
» 1900	» 2,623,865,0	» 1,287,170	»
» 1901	» 2,637,520,0	» 1,293,937	»
» 1902	» 2,871,832,5	» 1,409,103	»
» 1903	» 2,196,862,5	» 1,281,553	»
» 1904	» 3,079,294,2	» 1,973,230	»
» 1905	» 3,723,287,4	» 2,386,236	»
» 1906	» 4,230,943,3	» 2,711,638	»
» 1907	» 4,332,766,5	» 2,776,112	»
» 1908	» 4,786,508,1	» 3,066,523	»

allt med utelämnande af öretal.

Den rätt afsevärda minskningen år 1903 beror på den redan omnämnda ökningen i denaturering vid brännerierna.

Denaturering af brännvin har skett för följande ändamål:

	1906.	1907.	1908.
för vetenskapliga behof liter	22,605,6	14,578,9	19,513,2
vid sjukhus »	23,365,4	32,001,2	33,726,6
» ättikfabriker »	375,960,1	363,000,8	308,151,9
» kemiskt-tekniska fabriker . . . »	116,003,0	115,327,6	164,905,6
» krutbruk »	708,832,3	649,992,2	674,228,6
för färg- och fernisstillverkning . . »	328,976,5	391,904,6	333,119,8
vid hatfabriker »	34,232,4	34,099,4	30,418,2
» guldlistfabriker »	15,907,3	27,915,8	12,415,3
hos snickare »	1,904,4	2,537,9	1,937,3
» andra industriidkare »	2,703,1	2,898,7	2,333,0
till försäljning »	2,654,997,6	3,096,459,6	3,269,076,4
Summa liter	4,285,487,7	4,730,716,2	4,849,825,9

I ofvanstående tabell har medtagits finkeloljan samt det vid Åkers krutbruk använda brännvinet, fastän det icke denaturerats.

Från och med år 1900 utgår *denatureringsafgiften* med 1 öre för liter brännvin af normalstyrka. För det under år 1908 denaturerade beloppet 4,514,675,7 liter uppgick alltså

denatureringsafgiften till 45,146 kr. 75 öre. Därtill kommer afgiften för undersökning af 9,647,9 liter finkelolja efter 2 öre eller 192 kr. 95 öre, så att hela denatureringsafgiften uppgick till 45,339 kr. 70 öre.

År 1900 erlades denatureringsafgift med	kr.	25,481,81
» 1901 » » »	»	25,561,23
» 1902 » » »	»	27,788,12
» 1903 » » »	»	28,811,77
» 1904 » » »	»	29,046,42
» 1905 » » »	»	34,577,45
» 1906 » » »	»	39,020,01
» 1907 » » »	»	44,165,40

För kostnaderna för denatureringen redogöres i denna berättelses sista afdelning.

B. Detaljhandeln med brännvin.

Enligt förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, hvilken trädte i kraft i fråga om stad den 1 oktober och beträffande landsbygden den 1 november 1907; utgör numera kalenderåret försäljningsår, till följd hvaraf den tidpunkt, inom hvilken försäljningsbolagens revisionsberättelser skola vara afgifna till vederbörande myndigheter; blifvit framflyttad till den 1 juni. Under sådant förhållande kan Kontroll- och justeringsstyrelsen ej påräkna att från länsstyrelserna mottaga behöfliga uppgifter rörande detaljhandeln med brännvin förrän omkring den 1 juli och har Styrelsen därför och i afsikt att ej alltför mycket försena utgifvandet af de delar af berättelsen; som behandla tillverkningen af brännvin; maltdrycker och socker; ansett lämpligast att utsluta redogörelsen för detaljhandeln med brännvin under år 1908 ur nu föreliggande berättelse och i stället sammanföra den med redogörelsen för tillverkningen af nyssnämnda varor under tillverkningsåret 1908—1909.

C. Tillverkningen af socker.

Enligt det beskattningssystem; som nu på andra året tillämpas; och som grundar sig på förordningen af 2 juni 1905; hvilken trädte i kraft den 1 sept. 1906; har skatt med 13 öre per kilogram, vid utlämnande till fritt bruk, pålagts allt socker, som inom riket tillverkats eller dit införts.

Vid införsel har dessutom tull erlagts med 17 öre per kilogram för raffineradt socker och 11 $\frac{3}{4}$ öre för oraffineradt socker.

Innan socker utlämnas till fritt bruk, skall den därå belöpande skatten inbetalas, men tillverkare, som ställt godkänd säkerhet, har rättighet att njuta anstånd för en tid af 3 månader med skattens erläggande.

Enär sockret ej är skattepliktigt förr än vid utlämnandet till fritt bruk, är den egentliga kontrollen förlagd till raffinaderierna, hvaremot vid råsockerbruken kontrollen hufvudsakligen går ut på att tillse, att allt det tillverkade råsockret förpassas till raffinaderierna.

Förpassning sker på afsändarens risk, så att om en förpassning vid ankomsten till raffinaderiet ej stämmer med förpassningsinlagan, erlägger afsändaren (råsockerfabriken) skatt, såsom för utlämnadt till fritt bruk, för det som möjligen brister.

Utlämnning till fritt bruk direkt från råsockerfabrik förekommer mera sällan.

I det följande redogöres först för råsockertillverkningen och därefter för tillverkningen af raffineradt socker.

a. Hvitbetsråsocker.

Uppgifterna angående hvitbetssockertillverkningen under tillverkningsåret den 1 september 1907 till den 1 september 1908 äro länsvis sammanställda i tabell nr 8, där för jämförelses skull äfven motsvarande tal för hela riket för de närmast föregående tio åren äro införda. Af tabellen synes, att hvitbetssockertillverkningen år 1907—1908 bedrefs vid 23 fabriker, belägna 16 i Malmöhus län, 2 i Kristianstads samt 1 i hvartera af Östergötlands, Gottlands, Blekinge, Skaraborgs och Hallands län. Utaf Malmöhus läns fabriker voro tre s. k. saftstationer, där afverkningen icke drifves längre än till framställandet af betsaft, hvilken därefter genom rörledningar transporteras till hufvudfabriken för att sedan bearbetas tillsammans med den därstädes vunna betsaften. Under tillverkningsåret 1908—1909 har ännu en fabrik nämligen Mörbylänga på Öland börjat sin tillverkning.

Betafverkningen vid de egentliga fabrikena pågick under följande tider:

	från och med	och med	16 oktober	till och med	13 december.
Arlöf	>	>	18 november	>	11 januari.
Genevad	>	>	18 oktober	>	19 december.
Hasslarp	>	>	18 >	>	31 >
Hälsingborg	>	>	17 >	>	17 >
Hököpinge	>	>	10 >	>	15 >
Jordberga	>	>	14 >	>	21 >
Karlshamn	>	>	17 >	>	6 >
Karpalund	>	>	17 >	>	4 >
Kellinge	>	>	21 >	>	20 >
Köpinge	>	>	25 >	>	30 november.
Lidköping	>	>	15 >	>	29 >
Linköping	>	>	16 >	>	28 december.
Roma	>	>	21 >	>	14 >
Skifarp	>	>	17 >	>	19 >
Staffanstorps	>	>	17 >	>	14 >
Svedala	>	>	15 >	>	19 >
Säbyholm	>	>	14 >	>	15 >
Trelleborg	>	>	18 >	>	4 januari.
Ängelholm	>	>	14 >	>	29 december.
Örtofta	>	>		>	

Efter den egentliga betkampanjen följde vid alla fabrikena en *efterkampanj*, som vid några fabriker blott räckte en eller annan vecka, vid andra däremot flera månader.

Vikten af de råa betor, som vid samtliga fabriker och saftstationer uppvägdades till afverkning, uppgick för de olika månaderna till följande belopp, hvarvid till jämförelse motsvarande siffror för närmast föregående år medtagits.

	Tillverkningsår.				
	1903—1904.	1904—1905.	1905—1906.	1906—1907.	1907—1908.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
Oktober	218,567	196,548	271,773	318,644	167,718
November	337,074	312,196	360,558	379,289	401,292
December	187,992	48,137	180,666	232,557	196,793
Januari	4,813	—	11,441	48,833	5,367
Summa	748,446	556,881	824,438	1,029,323	771,170

Afverkningen vid de enskilda fabrikena har naturligtvis växlat rätt betydligt. Här nedan lämnas en uppgift å den högsta och den lägsta afverkning, som under hvartera af de fem senaste åren förekommit, äfvensom å medelafverkningen pr fabrik.

	Högsta afverkning.	Lägsta afverkning.	Medelafverkning.
	Ton.	Ton.	Ton.
1903—1904	64,453,5	15,781,2	37,400
1904—1905	44,604,0	1,129,5	26,518
1905—1906	67,929,0	9,301,5	37,474
1906—1907	87,844,5	12,845,0	46,787
1907—1908	69,433,0	3,252,0	33,529

Afverkning af egna betor har förekommit vid 17 af de 23 fabrikena men endast vid 4 i något större omfattning, nämligen vid Hälsingborg omkring 20 %, Linköping 45 %, Säbyholm 11 % och Ängelholm 12 % af dessa fabrikers hela afverkning. I det hela hafva blott 4 % af de afverkade betorna odlats på fabrikenas egen mark.

Betpriset under tillverkningsåret 1907—1908 bestämdes vid de flesta fabrikena enligt de i berättelsen för 1903—1904 (sid. XV) omnämnda grunderna. Enligt dessa betalas för höstleverans 2 kronor, för vinterleverans efter 1 december 2 kronor 20 öre pr deciton rena betor. För hvarje tiondedels procent, hvarmed medelsockerhalten efter undersökning vid fabriken under pågående kampanj intill december månads slut öfverstiger 14 %, betalas ett tilläggspris af 1 öre per deciton betor. För hvarje 40 öres höjning af raffinadpriset utöfver 53 kronor 35 öre per deciton betalas ytterligare 1 öre per deciton betor.

Enligt leveranskontrakten skall vid en höjning af skatten denna höjning i lika mån drabba betodlarna och fabrikena. Genom öfvergången till konsumtionsskatt och dennas fastställande till 13 öre pr kg. raffinad, motsvarande 11 $\frac{3}{4}$ öre per kg. råsocker, blef sockerskatten i verkligheten afsevärdt höjd, ty, medan det legala utbytet förut beräknats till högst 12 % af betornas vikt, blir efter den nya skattens införande *allt* utvunnet råsocker beskattadt med 11 $\frac{3}{4}$ öre. Emedan det utvunna sockret under åren 1907—1908 var 14,45 % af betvikten, blef skatten per 100 kg. betor i medeltal $12,45 \times 11,75 = 28,79$ öre högre än 1905—1906. Hälften af denna ökade kostnad skulle betodlarna bära, och fabrikena afdrogo därför denna hälft från priset. Härvid är att märka att priset bestämdes ej efter medeltalet för hela riket utan efter de vid hvarje särskild fabrik rådande förhållandena.

Enligt uppgifter från fabrikerna var betpriset vid de äldre fabrikerna under 1907—08 i medeltal 2,28 per dt., men växlade mellan 2,46 och 2,19.

De nya leveranskontrakten, som gälla fr. o. m. kampanjen 1908—1909, innehålla rörande betpriset följande bestämmelser. Höstpriset är 2 kronor 20 öre, vinterpriset 2 kronor 40 öre pr dt. för fullständigt rena betor af 14 % medelsockerhalt. För hvarje tiondedels procent ökning eller minskning i medelsockerhalten ökas eller minskas priset med ett öre per dt. betor. Betor, som hålla under 12 % socker, mottagas ej. I den förändring i skatt och tull som beslöts vid 1908 års riksdag deltaga betodlarna med hälften, dock högst 20 öre per dt. betor. För beräkning af prisändringen på grund af skatteförordningen afdrages 1,63 %, från hvitbetans polarisation och raffinadutbytet ur råsockret bestämmas till 90 %.

De gamla leveranskontrakten gällde för 3 år och utgingo med tillverkningsåret 1906—07. På våren 1908 fördes långvariga underhandlingar mellan odlarne och fabrikerna om nya kontrakt, hvarunder odlarne hotade att inställa all betodling, tills slutligen genom chefens för finansdepartementet bemedling en öfverenskommelse mellan de båda parterna kom till stånd, enligt hvilken odlarne fingo något bättre villkor än under året 1906—07.

Sockerhalten hos betorna bestämmas vid fabrikerna för hvarje dag, vecka och kampanj. Medeltalet för hela kampanjen 1907—08 växlade mellan lägst 12,5 och högst 16,99 %. Vid 1 fabrik låg det vid 12,5; vid två mellan 13 och 14; vid 7 mellan 15 och 16, vid 10 mellan 16 och 17 %. På det hela var sockerhalten i betorna mycket lägre än föregående år.

Det vunna *utbytet af råsocker* har, såsom synes af tabell nr 8, utgjort;

107,089,7 ton	1:a produkt.
4,299,9 »	2:a »
56,4 »	3:e »
<hr/>	
Summa 111,446,0 ton,	

motsvarande 14,45 % af de afverkade betornas vikt. Om, såsom i föregående berättelser skett, 2:a och 3:e produkt reduceras till 1:a produkt genom multiplikation med resp. 0,75 och 0,65, blir utbytesprocenten 14,31 %.

En jämförelse med de i tabell nr 8 intagna procentalen för föregående åren visar, att sockerutbytet, beräknadt i procent af betvikten utan reduktion för de sämre produkterna, under tillverkningsåret 1907—1908 varit lägre än under de 3 närmast föregående åren. Tillverkningen af 2:a produkt visar ungefär samma utbytessiffra som under föregående år, 3:e produkt har förekommit endast vid 1 fabrik. Vid 2 fabriker erhöles blott 1:a produkt och vid 5 andra utgjorde 2:a produkt mindre än 0,25 % af betvikten. I en fabrik utgjordes 1:a produkt af raffinad, i en annan af hvitt sandsocker, som, ehuru sämre än raffinad, dock kan omedelbart användas till konsumtion.

Den vid tillverkningen erhållna *melassen* utgjorde 11,989,8 ton motsvarande 1,53 % af betvikten. Vid 1 fabrik har ingen restmelass förekommit, vid 8 fabriker har den ej öfverstigit 1 %, vid 4 har den hållit sig mellan 1 och 2 %, vid 7 mellan 2 och 3 %. Genom det nya skattesy-

stemet har den ekonomiska fördelen af melassursockringen blifvit vida mindre än förut, och detta torde förklara, att ej mindre än 7 fabriker haft öfver 2 % melass. Förutom till ursockring har melassen användts vid brännvinstillverkning och till kreatursfoder. Till det senare ändamålet användes under året omkring 5,000 ton. Priset på melassen har växlat mellan 4 och 6 öre pr kg. Vid tillverkningen hafva dessutom erhållits omkring 389,031 ton *betmassa*, hvilken användts utslutande till kreatursfoder, hufvudsakligen af betodlarna själfva. Priset på betmassan har i allmänhet varit 20 öre pr deciton.

Kvotienten, d. v. s. sockerhalten i melassens torrsustans, får för *skattefri* melass ej öfverstiga 70 procent vid direkt polarisation. Medeltalen för de olika råsockerfabrikerna hafva växlat mellan lägst 57,8 och högst 70,9 %. I allmänhet har dock melasskvotienten ej öfverstigit 70 %. Melass med högre kvotient än 70 har säkerligen tagits i förnyadt arbete, ty någon försäljning af melass mot erläggande af skatt har ej ägt rum vid någon råsockerfabrik.

b. Raffinadsocker.

Enligt till Kontroll- och justeringsstyrelsen inkomna uppgifter, hvilka finnas sammanställda i tabell nr 9, funnos under tillverkningsåret 1907—08 10 raffinaderier belägna, 1 i Stockholms stad, 1 i Östergötlands, 6 i Malmöhus, 1 i Göteborgs och Bohus län samt 1 i Skaraborgs län. Liksom hvitbetssockerindustrien har äfven raffinadindustrien sitt hufvudsäte i Malmöhus län.

Tillverkningen vid raffinaderierna omfattar i allmänhet följande sockerslag: topp-, bit-, kak-, kross- och farinsocker; men förhållandet mellan dessa sorter är mycket olika vid olika raffinaderier; farinsockret kallas äfven bastard eller baster och förekommer af flera slag från gulhvitt till brun. Toppsocker tillverkas fortfarande i största mängd, däreft bit- och krosssocker.

Af raffinaderierna äro tre, Arlöf, Hälsingborg och Lidköping tillika råsockerfabriker, under det att vid Hasslarp tillverkas raffinad direkt ur betsaft.

Under året har intet utländskt råsocker importerats till raffinaderierna.

Vid de fabriker, som utslutande sysselsatte sig med raffinering, var tillverkningstiden:

Tanto i Stockholm	303 dygn.
Gripen i Norrköping	303 »
Landskrona	176 »
Ystad	216 »
Öresund i Lund	214 »
Carnegie & Co., Göteborg	304 »

Några raffinaderier hafva gjort ett kortare uppehåll i arbetet, i de flesta fall under september månad 1907.

Vid tillverkningsårets början inelågo vid raffinaderierna inalles 17,350,398,7 kg. raffinadsocker af alla slag; samt vid både raffinaderier och råsockerbruk 46,331,800 kg. råsocker. Under året tillverkades, såsom synes af tabell nr 9, 105,520,238,8 kg.

Vid tillverkningsårets slut kvarlågo vid raffinaderierna inalles 8,923,301 kg. raffinad samt vid både raffinaderier och råsockerbruk 42,391,200 kg. råsocker, hvadan en betydande

behållning kvarlåg för innevarande tillverkningsår 1908—1909.

Af följande tabell synes, huru mycket af det under 1907—1908 tillverkade raffinadsockret som utlämnats till fritt bruk äfvensom den från raffinaderierna influtna skattens belopp

Län.	Socker utlämnadt till fritt bruk.		Inbetald skatt.
	Kg.	Kr. öre.	
Stockholms stad	14,271,178,5	1,788,208,96	
Östergötlands län	3,468,060,1	395,872,48	
Malmöhus >	61,791,330,7	8,869,265,85	
Göteborgs >	29,172,588,6	3,088,443,21	
Skaraborgs >	4,488,836,9	635,459,90	
	113,191,994,8	14,777,250,40	

Dessutom hafva några mindre poster råsocker utlämnats till fritt bruk och skatt erlagts därför. Hela denna kvantitet råsocker utgör 512,100 kg. och skatten 46,553 kronor hufvudsakligen från fabriken i Skifarp. De föregående summorna böra således ökas med dessa tal, hvarigenom hela mängden till fritt bruk utlämnadt socker blir 113,704,094,8 kg. och den inbetalda skatten 14,823,803 kr. 40 öre.

Det under året förarbetade råsockret uppgick till 113,939,013 kg.; däri ingår socker från den vid Hasslarp direkt använda betsaften från 34,680,92 ton betor. Med en sockerhalt af 16,00 % hos betorna torde denna saft motsvara i råsocker minst 14 1/2 % af betorna eller 5,028,733,4 kg. Af ofvannämnda 113,939,013 kg. råsocker tillverkades 105,615,939,8 kg. raffinad alla slag eller nära 92,2 %.

För kalenderår räknadt har skatten utgjort nedanstående belopp; till jämförelse är den i riksstaten beräknade skatten äfven införd.

	Hvitbetssockerskatt	
	debeterad.	i riksstaten beräknad.
	Kronor.	Kronor.
1902	7,775,960,19	10,500,000
1903	10,485,216,84	11,500,000
1904	7,919,896,68	12,000,000
1905	11,408,950,60	12,000,000
1906	161,318,10	3,800,000
	Konsumtionskatt	
1908	18,179,896,32	13,500,000

Under 1907 utlämnades till fritt bruk 116,917,000 kg. Efter 13 öre pr kg. skulle skatten härå belöpa sig till 15,199,210 kr., dock är härvid att anmärka att en del af detta socker framställt af redan beskattade betor.

Matsirup erhålles endast vid några få fabriker och hela tillverkningen utgjorde blott 95,701,00 kg. I öfrigt importerar landets behof af sådan. Denna import utgjorde:

1905	15,862,000 kg.
1906	15,918,000 ,
1907	15,673,000 ,
1908	13,377,000 ,

Häri inräknas visserligen både sirup och melass, men på grund af tullen, 10 öre per kg., torde endast matsirup importeras.

Allra största delen af affallet inom raffinaderierna utgöres af *melass*, liknande den, som erhålles vid råsockerfabrikerna och därför ej användbar till matsirup. Under den tid kolonialsocker hufvudsakligen användes i våra raffinaderier, hade dessa ett värdefullt affall i den vid raffineringen fallande matsirupen, hvilken uppskattades till 16 % af det använda råsockret.

Den under tillverkningsåret vid raffineringen erhållna melassen utgör i allmänhet 5 à 6 % af hvitbetsråsockret.

Råsockrets rening. Till safternas rening inom raffinaderierna användes tills för några år sedan nästan uteslutande filtrering genom benkol, nu däremot användas åtskilliga andra ämnen, företrädesvis trämassa.

Priset på råsocker vid raffinaderierna har växlat mellan lägst 25 kr. och högst 29,47 kr. med ett medelpris af 28,45 kr. per deciton. Vid råsockerbruken uppgifves priset i allmänhet till 29 kr. växlande från 27 till 30 kr.; allt 1:sta produkt.

Kontrollen. I spetsen för kontrollpersonalen står vid hvarje fabrik en förste kontrollör, som för nödiga journaler och insänder utdrag därur för hvarje månad till kontroll- och justeringsstyrelsen. 1:a kontrollörerna utses enligt kungl. förordn. 11 okt. 1907 af Kontroll- och Justeringsstyrelsen. Kontrollpersonalen i öfrigt utgöres af kontrollörer hvilka utses af Konungens Befallningshafvande i resp. län. I råsockerfabrikerna har antalet kontrollörer varit mycket olika; minst 4, högst 8 utom förste kontrollören; beroende därpå att anordningarna äro något olika såväl inom fabrikerna som i fråga om järnvägsspåren *därutänför*; hvadan flera eller färre portar behöfva bevakas. I raffinaderierna hafva erfordrats minst 8 högst 17 kontrollörer utom förste kontrollören. Inalles hafva inom sockerindustrien tjänstgjort 26 förste kontrollörer och 210 kontrollörer.

Af förste kontrollörerna voro:

Officerare	8
Ingenjörer och andra tekniskt bildade	17
Andra personer	1
	<u>Summa 26</u>

Kontrollörerna tillhörde nedan angifna samhällsställningar och yrken:

Officerare	12
Underofficerare	118
Tekniskt bildade	7
Landtbrukare	27
Andra personer	46
	<u>Summa 210</u>

Vid saftstationerna finnes numera ingen kontrollpersonal, emedan socker ej tillverkas vid dem.

När tillverkning i sockerfabrik upphört och den ordinarie kontrollpersonalen återkallats, överlämnas tillsynen öfver fabriken åt en af länsstyrelsen utsedd tillsyningsman, som har att på tillverkarens begäran utlämna socker från fabriken. Sådana uppehåll uppkomma regelbundet vid råsockerfabrikerna, när bettillverkningen för året upphört. Vid raffinaderi har under året uppehåll ägt rum vid Lidköpings raffinaderi; där tillsyningsmannen utöfvade

kontrollen i 25 dagar. Vid behof utses äfven en eller flera biträdande tillsyningsmän. På statens bekostnad får tillsyningsman anlitas 35 gånger af hvarje fabrik. Hvad han däröfver behöfver anlitas sker på tillverkarens bekostnad, och utgår ersättningen med 10 kronor för hvarje gång.

Inalles hafva tjänstgjort 21 tillsyningsmän, hvilka i flera fall blifvit utsedda bland dem, som under kampanjen tjänstgjort som kontrollörer.

Intet allmänt nederlag har funnits utan hafva tillsyningsmännen blott tjänstgjort vid fabrikena och dessas magasin.

Tull och skatt. Med anledning af en Kungl. Maj:ts proposition beslöt 1908 års riksdag en sänkning af tullen från 17 till 14 öre för raffinad och från 11 $\frac{3}{4}$ till 10 öre för råsocker, men samtidigt har konsumtionsskatten höjts från 13 till 16 öre. Den genom tullsänkningen framkallade sänkningen i sockerpriset kommer således ej konsumenterna utan staten tillgodo, och sockrets prisläge blir oberördt af såväl tullsänkningen som skatteförhöjningen. Emellertid kommer tullsänkningen ej att omedelbart inträda med hela beloppet utan så att från och med 1 januari 1909 till 1 januari 1912 blir tullen 15 öre, därefter under ett år 14 $\frac{1}{2}$ öre och först från och med 1 januari 1913 14 öre. Skatten ökas under tiden med resp. 2, 2 $\frac{1}{2}$ och 3 öre. Anledningen till regeringens förslag var närmast den, att ett kapitalstarkt bolag på hösten 1907 öfvertagit alla svenska sockerfabriker, både råsockerfabriker och raffinaderier, med undantag blott af fabrikena i Lidköping och Linköping. Också hafva dessa senare fabriker äfvensom en på Öland anlagd råsockerfabrik undantagits från tillämpningen af den högre skatten för sådant konsumtionssocker, som tillverkas vid Lidköpings raffinaderi af råsocker från fabrikena i Lidköping, Linköping och på Öland.

Brysselkonventionen, som afslöts med en giltighetstid af 5 år från 1 sept. 1903, förlängdes 1908 på ytterligare minst tre, högst 5 år, sedan dock England i hufvudsak frånträdt och Ryssland, som ej förut tillhört den, nu på vissa villkor biträdt densamma. 1908 års riksdag godkände Sveriges fortsatta anslutning till konventionen.

Ancänd drifkraft och antal arbetare inom sockerindustrin i det hela.

Af de i tab. nr 10 införda uppgifterna framgår, att vid samtliga sockerfabriker följande antal motorer varit i bruk.

408 ångmaskiner med	17,541 hästkrafter.
8 gasmotorer »	121 »
195 elektriska motorer med	3,895 »
42 elektricitetsgeneratorer med	5,525 »

tillsam. 653 motorer med 27,082 hästkrafter.

Vid samma fabriker sysselsattes följande antal arbetare:

män öfver 18 år	8,058
» under » »	32 8,090
kvinnor öfver 18 år	703
» under » »	9 712

tillsammans 8,802

Antalet dagsverken har uppgått till

manliga	1,239,395
kvinnliga	198,883

tillsammans 1,438,278

Af viktigare apparater funnos inom samtliga sockerfabriker 279 fasta ångpannor, 124 vakuumpannor, 562 centrifuger och 419 diffusörer.

Konsumtionen af socker torde i det närmaste motsvara hvad som utlämnas till fritt bruk jämte det möjligen importerade och till fritt bruk uttagna raffinadsockret. Visserligen kunna landets handlande vid årsskiftet ligga med lager, som växla från det ena året till det andra, men i det stora hela torde denna växling vara obetydlig.

Under tillverkningsåret 1907—08 utlämnades till fritt bruk, såsom förut uppgifvits, omkring 113,192,000 kg. (föreg. år 115,000,000 kg.). Under kalenderåret 1908 utlämnades till fritt bruk 139,845,356 kg. (f. år 116,917,000 kg.). Denna stora uttagning af socker beror därpå, att under december 1908 uttogos till fritt bruk ej mindre än 34,207,449 kg. mot blott 7,971,104 kg. under december 1907, något som har sin förklaring däri att fabrikena, för att undgå den med 1 januari 1909 inträdande skatteförhöjningen, under december 1908 uttogs så mycket socker som möjligt. Man torde kunna uppskatta den mängd socker, som af nämnda anledning uttogs, utan att vara afsedt för konsumtion under 1908, till omkring 26,000,000 kg. Om dessa dragas ifrån förestående summa 139,845,356 kg., återstå för konsumtionen under 1908 113,845,356 kg., hvartill bör läggas importen af raffinadsocker under året 2,841,000. Konsumtionen i det hela under 1908 torde sålunda kunna uppskattas till 116,686,000 kg.; motsvarande 21,8 kg. per invånare (f. å. 21,9 kg.).

D. Tillverkningen af maltdrycker.

Ny förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker äfvensom ny ordningsstadga för maltdrycksbryggerierna i riket utfärdades den 7 augusti 1907 att träda i kraft den 1 oktober samma år, dock skulle arfvode till kontrollörer under tillverkningsåret 1907—1908 utgå i enlighet med bestämmelserna i förordningen af den 17 juni 1903.

Beträffande beskattningen af maltdrycker infördes genom dessa författningar den ändring, att den lägsta skattesatsen höjdes från 2 till 4 öre för ett kilogram, hvarjämte skatteklassernas omfattning i någon mån ändrades, såsom här nedan omförmäles. Dessutom höjdes det minsta maltbelopp, för hvilket skatt skall erläggas i medeltal för hvarje helgfritt dygn, från 70 till 150 kg.; genom dessa två ändringar blef det minsta dagliga skattebeloppet höjdt från 1 kr. 40 öre till 6 kronor, dock skulle intill den 1 oktober 1912 vid de bryggerier, där maltafverknigen under tillverkningsåret 1906—1907 icke i medeltal uppgått till 150 kilogram, det ifrågavarande minsta beloppet malt nedsättas till 50 kg. motsvarande en skatt af endast två kronor.

I sammanhang härmed bestämdes, att tillverkare, som i skattepliktigt bryggeri bedrifvit tillverkning af maltdrycker i så ringa omfattning, att maltafverknigen ej i medeltal uppgått till mera än 100 kg. om dagen, därest han önskade upphöra med denna tillverkning, skulle erhålla ersätt-

ning af statsmedel intill 2,000 kr. för den utgift, han haft för anskaffande och uppsättande i bryggeriet af själfregistrerade våg, för inköp af maltkross samt för öfriga af beskattningens införande orsakade ändringar i bryggeriet. Af denna rättighet hafva fem tillverkare begagnat sig; ersättningsbeloppen uppgå till sammanlagdt 7,980 kr. 97 öre.

I fråga om kontrollen öfver maltdryckstillverkningen vidtogs den ändringen, att öfverinseendet öfver bryggerikontrollen förflyttades till Kontroll- och justeringsstyrelsen, hvilken därvid i vissa afseenden erhöll vidsträcktare befogenhet än Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå förut haft. Styrelsen bestämmer numera tjänstgöringsdistrikt för öfverkontrollörer och kontrollörer, inkallar öfverkontrollörer till tjänstgöring och bestämmer antalet kontrollörer, som bör inom hvarje län utses. Styrelsen bestämmer ock inom viss gräns kontrollörs arvode. Afsikten med att på detta sätt låta den centrala kontrollmyndigheten ordna den lokala kontrollen har varit att därigenom kunna vinna någon besparing i kontrollkostnaderna. Då styrelsen har erhållit motsvarande befogenhet beträffande brännerikontrollen, har Styrelsen sökt att, där de lokala förhållandena gjort det möjligt, kombinera bränneri- och bryggerikontrollen, eller åtminstone att förena tillsynen öfver skattepliktiga och skattefria bryggerier.

I förordningens 2 och 3 §§ är sådan ändring vidtagen, att skattefritt bryggeri under tillverkningsåret kan öfvergå till skattepliktigt tillverkning.

Enligt 28 § 2 mom. i 1903 års förordning fick i skattefritt bryggeri ej finnas stärkelse, sackarin eller annat, som kunde användas istället för malt; detta mom. har omredigerats på sådant sätt, att förbudet numera endast gäller sackarin, hvarjämte uttryckligen stadgats, att sackarin ej får användas vid tillverkning af svagdricka. I samma § har tillagts ett nytt mom., innehållande förbud att från skattefritt bryggeri utföra vört af högre extrakthalt än sex procent.

Slutligen har i 32 § stadgats, att svagdrickstillverkare skall såsom bidrag till kostnaden för kontroll vid bryggeriet inbetala ett belopp motsvarande 30 öre för hvarje helgfritt dygn af den tid, hvarunder tillståndsbevis vid bryggeriet varit gällande.

a. De skattepliktiga bryggerierna.

Tillverkning af skattepliktiga maltdrycker har under tillverkningsåret 1 oktober 1907—1 oktober 1908 bedrifvits i Stockholms stad och rikets samtliga län.

De genom kontrollpersonalen lämnade uppgifterna om de under tillverkningsåret i gång varande skattepliktiga bryggerierna äro sammanförda i tabell nr 11, af hvilken framgår följande:

- skattepliktiga bryggeriernas antal har varit 232;
- antalet tillverkningsdygn har varit 62,242 eller i medeltal för hvarje bryggeri 268 (förra året 274);
- antalet brygder har varit 32,068 eller i medeltal för hvarje bryggeri 138 (f. å. 140).

Använda råämnen. Vid de skattepliktiga bryggerierna användes följande belopp råämnen, nämligen:

33,626,107,0	kg. malt,
507,117,8	» humle och
27,789,7	» sockerkulör.

Uti den uppgifna maltkvantiteten inräknas äfven det färgmalt, som använts för att gifva vissa ölsorter den önskad mörkare färgen.

Utbytet af maltdrycker finnes icke direkt upptaget i tabell nr 11 utan endast den vörtmängd af olika slag, som erhållits, och detta emedan endast vörten angifves i bryggerijournalerna; vörtmängden af maltdrycker alla slag utgjorde 2,161,838,8 hl. (f. å. 2,222,334,0).

Vid vörtens kylning och jäsning samt ölets lagring och buteljering går en icke obetydlig del af den jästa vörten förlorad. Den härigenom uppkomna afgangen torde kunna uppskattas till i medeltal 25 %. För svagdricka, som i allmänhet utan att lagras säljes på kaggar, anses dock den färdiga dryckens volym vara densamma som vörtens. Det bör dock anmärkas, att äfven lagradt och buteljeradt svagdricka börjat komma i bruk.

Efter den anförda beräkningsgrunden kan man antaga utbytet af salufärdiga maltdrycker vid de skattepliktiga bryggerierna till:

	H e k t o l i t e r .			
	1907—08	% af det hela.	1906—07	% af det hela.
porter	63,083,7	3,7	66,277,3	3,8
lageröl	721,769,5	42,8	756,841,2	43,8
pilsneröl	399,301,7	23,7	411,415,1	23,8
extra underjästa ölsorter	11,257,6	0,7	33,430,8	1,9
lagerdricka o. d.	207,083,5	12,3	181,755,9	10,5
öfverjäst öl m. en stamvört öfv. 6% B.	27,207,1	1,6	29,184,1	1,7
svagdricka m. en stamvörteje öfv. 6% B.	255,484,7	15,2	250,461,5	14,5
	1,685,137,8	—	1,729,365,9	—

Såsom här af synes, har tillverkningen under året nedgått med 44,218,1 hl. eller 2,6 % af föregående årets. Minskningen drabbar egentligen lageröl, hvaremot lagerdrickat något ökats. Sedan tillverkningsåret 1904—1905, alltså på tre år, har lagerölet aftagit med 131,278,5 hl. eller öfver 15 % af den dåvarande tillverkningen.

Af de skattepliktiga bryggerierna tillverkade 184 (f. å. 181) äfver svagdricka.

Lagerölet utgör fortfarande den ojämförligt största delen af tillverkningen i de skattepliktiga bryggerierna.

Af siffrorna för de olika länen finner man, att porter tillverkas hufvudsakligen i Göteborg och Stockholm, lageröl i hela landet ehuru liksom under föregående år relativt mest i södra och västra Sverige, pilsneröl hufvudsakligen i Stockholm och norra Sverige, lager- och pilsnerdricka mest i Stockholm och Göteborg i hvilka båda städer 72,4 % (f. å. 71 %) af allt sådant dricka tillverkats, medan i Malmöhus och Kristianstads län tillsammans tagna tillverkningen blott utgjorde 3,7 % (f. å. 3,5) af tillverkningen.

Enligt K. förordningen den 7 aug. 1907 är från och med 1 oktober 1907 skatteskalen följande:

för de första 50,000 kg.	4 öre pr kg.
för de nästa 50,000 »	7 » » »
» » 50,000 »	11 » » »
för återstoden	12 » » »

Antalet bryggerier inom de olika länen och skatteklasserna samt deras afverknings synes af följande tabell:

	In till 50,000 kg.	50,000 — 100,000 kg.	100,000 — 150,000 kg.	Öfver 150,000 kg.	Summa.
Stockholms stad	—	—	—	10	10
Stockholms län	3	1	—	1	5
Uppsala »	1	2	—	1	4
Södermanlands »	4	1	1	2	8
Östergötlands »	10	6	1	4	21
Jönköpings »	7	2	—	2	11
Kronobergs »	3	—	1	1	5
Kalmar »	12	4	1	1	18
Gottlands »	—	2	—	—	2
Blekinge »	2	—	—	2	4
Kristianstads »	—	2	1	2	5
Malmöhus »	6	—	2	10	18
Hallands »	2	—	—	3	5
Göteborgs och Bohus län	3	4	—	5	12
Älfsborgs län	4	6	1	1	12
Skaraborgs »	6	4	1	2	13
Värmlands »	9	3	—	1	13
Örebro »	7	1	2	—	10
Västmanlands »	2	5	—	—	7
Kopparbergs »	6	5	—	—	11
Gäffleborgs »	2	4	3	2	11
Västernorrlands »	3	2	3	1	9
Jämtlands »	5	—	1	—	6
Västerbottens »	3	2	—	—	5
Norrbottnens »	7	—	—	—	7
Summa bryggerier	107	56	18	51	232
1906—1907	111	52	27	46	236

Sedan förra tillverkningsåret 1906—07 hafva några bryggerier nedlagts, andra tillkommit och dessutom hafva några ökat, andra minskat sin tillverkning, hvarigenom en förskjutning inom klasserna ägt rum, som synes af följande tabell.

Skatteklass.	Antal.	År 1907—08 voro af samma bryggerier			
		nedlagda.	tillhörande nedanstående skatteklasser.		
		I.	II.	III.	IV.
I	111	7	100	4	—
II	52	—	4	47	1
III	27	—	—	5	16
IV	46	—	—	—	1
	236	7	104	56	18
Nyttillkomna 1907—08	—	—	3	—	—
Hela antalet 1907—08	—	—	107	56	18

Tabellen visar, att af de under år 1906—07 arbetande bryggerierna 7 blifvit nedlagda, alla tillhörande 1:a klas-

sen, och 3 tillkommit, likaledes tillhörande 1:a klassen. Förskjutningen bland de kvarstående bryggerierna består däri, att inom 1:a klassen 4 uppgått till 2:a, att inom 2:a klassen 4 nedgått till 1:a och 1 uppgått till 3:e, att inom 3:e klassen 5 nedgått till 2:a och 6 uppgått till 4:e samt att inom 4:e 1 nedgått till 3:e.

Den skatt som belöper på hvarje kilogram malt inom de olika skatteklasserna synes af följande tabell:

Skatteklass.	Antal bryggerier.	Maltafverknings		Skatt i afrundade tal	
		i det hela.	på hvarje bryggeri.	på det hela.	pr kg. malt.
		Kg.	Kg.	Kronor.	Öre.
I	107	2,671,772	24,970	110,841	4,15
II	56	4,055,125	72,413	199,859	4,93
III	18	2,176,860	120,937	136,686	6,28
IV	51	24,722,350	484,752	2,584,057	10,45
	232	33,626,107	144,940	3,031,443	9,02

Skatten per kg. malt för afverkningsen i det hela har varit något högre än förra året då den var 8,58 öre. Højningen beror därpå, att de lägre skatteklasserna till en del indragits.

För att visa, huru den inom de olika skatteklasserna tillverkade vörtmängden fördelas på de olika maltdryckerna, är följande tabell sammanställd, hvaraf bland annat framgår, att svagdrickstillverkningen har en jämförelsevis stor betydelse för de mindre bryggerierna.

Skatteklass.	V ö r t m ä n g d f ö r						Summa.	Svagdricka i procent af det hela.
	Porter.	Lageröl.	Pilsneröl.	Extra ölsorter och öfverjäst öl öfver 6 % B.	Lagerdricka.	Svagdricka.		
	Hl.	Hl.	Hl.	Hl.	Hl.	Hl.	Hl.	
I	24,0	72,959,1	40,062,6	7,568,8	8,476,0	72,871,4	201,961,9	36,1
II	275,6	109,799,5	65,450,9	16,450,9	17,437,9	83,924,8	293,339,6	28,6
III	—	66,285,0	49,844,0	756,0	6,972,5	24,617,0	148,474,5	16,6
IV	83,812,0	713,315,7	377,044,8	26,643,9	243,224,9	74,021,5	1,518,062,8	4,9
	84,111,6	962,359,3	532,402,3	51,419,6	276,111,3	255,434,7	2,161,838,8	

Det är företrädesvis den 4:e skatteklassen, som erbjuder intresse i statistiskt hänseende, emedan bryggerierna inom denna klass afverkat 73,5 % af hela maltkvantiteten samt erlagt 85,2 % af hela skattebeloppet.

Växlingarna inom denna klass synas af följande.

Tillverkningsår.	Antal bryggerier, som afverkat										S u m m a.	
	150—200 tusen kg.	200—300 tusen kg.	300—400 tusen kg.	400—500 tusen kg.	500—600 tusen kg.	600—700 tusen kg.	700—800 tusen kg.	800—900 tusen kg.	900,000—1 mil-lioner kg.	1 mil-lion—2 mil-lioner kg.		
1907—1908	20	11	7	2	—	2	1	1	—	5	2	51
1906—1907	16	7	9	3	—	1	2	—	1	4	3	46
1905—1906	12	14	9	—	2	—	1	1	1	6	2	48
1904—1905	11	22	5	2	—	3	—	—	1	2	6	53
1903—1904	15	19	4	1	2	1	2	1	—	5	2	52

Af de 7 bryggerier som afverkat öfver 1 million kg., voro 4 belägna i Stockholm och 3 i Göteborg samt hade att uppvisa följande afverkning och skatt

	Afverkning.	Skatt.
Stockholmsbryggerierna resp.	2,429,800 kg.	284,076 kr.
	2,197,120 >	256,154 >
	1,966,510 >	228,481 >
	1,306,070 >	149,228 >
Göteborgsbryggerierna >	1,975,700 >	229,584 >
	1,513,800 >	174,156 >
	1,002,420 >	112,790 >
Summa	12,391,420 kg.	1,434,469 kr.

Dessa 7 bryggerier representerade således tillsammans 36,8 % af hela den skattepliktiga maltafverknigen och 47,3 % af hela skattebeloppet.

Maltafverknigen och skattens fördelning på landets olika delar synes af följande:

	Procent af hela afverknigen.	Procent af skatten.
Stockholms stad	33,42	41,98
Stockholms län	1,24	1,07
Uppsala >	1,30	1,06
Södermanlands >	2,40	2,17
Östergötlands >	4,48	3,15
Jönköpings >	1,78	1,16
Kronobergs >	0,98	0,73
Kalmar >	2,31	1,42
Gottlands >	0,50	0,29
Blekinge >	1,90	1,84
Kristianstads >	2,34	2,05
Malmöhus >	9,02	8,87
Hallands >	1,52	1,22
Göteborgs och Bohus län	17,65	21,26
Älfsborgs län	2,84	1,92
Skaraborgs >	2,77	1,91
Värmlands >	1,84	1,08
Örebro >	1,43	0,81
Västmanlands >	1,26	0,66
Kopparbergs >	1,60	0,78
Gäflborgs >	3,23	2,17
Västernorrlands >	2,24	1,46
Jämtlands >	0,71	0,38
Västerbottens >	0,56	0,27
Norrbottens >	0,68	0,29
	100,00	100,00

Den skattepliktiga maldryckstillverkningen är hufvudsakligen förlagd till städerna, ty af de 232 bryggerierna lågo 150 i eller invid städer (f. å. 151) och 82 på landsbygden, hvartill här äfven räknas köpingar.

I Stockholm, Göteborg och Malmö lågo inalles 22 bryggerier (f. å. 22) bland hvilka landets största, med en afverkning af 18,297,810 kg. malt och en skattesumma af 2,051,192 kr. 60 öre motsvarande 54,7 % af hela maltafverknigen (f. å. 55 1/2 %) och 67,6 % af hela skatten (f. å. 71,4 %).

Tillverknings-tid. Såsom förut omnämmts, har hvarje bryggeri i medeltal haft 268 (f. å. 274) tillverkningsdygn, hvilket utvisar, att det stora flertalet bryggerier varit i verk-

samhet allra största delen af året. Det förtjänar anmärkas, att tillverknings-tiden rätt mycket utsträckt efter skattens införande, den var nämligen 251 tillverkningsdygn under 1903—04.

Maldryckernas stamvörtstyrka. En granskning af bryggjournalerna ger vid handen, att vörtstyrkan för de särskilda slagen af maldrycker växlat rätt mycket men i det stora hela varit

för lageröl	11,0—13,0 % Balling.
> pilsneröl	10,5—12,0 > >
> extra ölsorter	10,0—18,0 > >
> lager- och pilsnerdricka	7,0—10,0 > >
> porter	17,0—19,5 > >
> svensköl	7,0—17,0 > >
> svagdricka	4,0—5,5 > >

I jämförelse med föregående tillverkningsår förekommer ingen nämnvärd skillnad i maldryckernas vörtstyrka. Det samma framträder äfven i fråga om Stockholms stad, som har den största tillverkningen af såväl lager- och pilsneröl som lagerdricka och svagdricka.

	Stockholms stad			
	1907—1908.	1906—1907.	1905—1906.	1904—1905.
Stamvört för lageröl	13,2 % B.	13,1 % B.	13,1 % B.	13,2 % B.
> > pilsneröl	11,4 > >	11,3 > >	11,4 > >	11,3 > >
> > lager- o. pilsnerdricka	8,6 > >	8,6 > >	8,6 > >	8,7 > >
> > svagdricka	3,3 > >	3,3 > >	3,3 > >	4,0 > >

Extraktutbytet, d. v. s. den del af maltet som vid brygden öfvergår i löslig form och betingar vörtstyrkan, beror till en del på maltets beskaffenhet, till en del på den till brygden använda redskapen. Det har under året växlat mellan lägst 53,5 och högst 76,0 %. Vid de större och bättre utrustade bryggerierna har det i allmänhet legat mellan 72 och 74 % (f. å. 72—74 %).

Utbytet af de olika slagen maldrycker ur 100 kg. malt kan visserligen beräknas ur vörtstyrkan och extraktutbytet men i bryggjournalerna finnas äfven direkta uppgifter därom, hvaraf synes, att vid de större och bättre bryggerierna erhållits

	hl. vört.
af 100 kg. malt för porter	3,6
> > > > lageröl	5,5
> > > > pilsneröl	6,2
> > > > lager- och pilsnerdricka	8,0—9,0

Humlestyrkan eller vörtmängden pr kg. humle kan äfven beräknas ur bryggjournalerna, och man finner, att vid de större bryggerierna

	hl. vört.
1 kg. humle motsvarat för porter	1,0—1,5
> > > > lageröl	5,5—6,5
> > > > pilsneröl	3,0—4,5
> > > > lagerdricka	5,0—6,0
> > > > pilsnerdricka	4,0—5,0

Det bör dock ihågkommas, att både maltet och humlen äro af mycket olika beskaffenhet, hvilket naturligtvis inverkar på åtgången.

Råämnenas pris. Priset å korn har växlat mellan lägst 13 och högst 21 kr. per 100 kg. Ett medelpris synes ligga omkring 15,50 kr.

Priset på *malt*, där sådant inköpts, har varit lägst 22 och högst 40,80 kronor per 100 kg. Medelpriset synes ligga omkring 26 kronor.

Humlepriset har växlat mellan lägst 175 och högst 550 kronor per 100 kg. Ett medelpris torde ligga omkring 260 kronor (f. å. 325 kr.).

Att ur dessa råämnespris beräkna tillverkningspriset på de salufärdiga maldryckerna låter sig emellertid ej göra, då af den angifna kvantiteten råämnen tillverkats en mångfald olika produkter.

Använd drifkraft och antal arbetare. Utaf de i tabell n:r 11 införda uppgifterna framgår, att vid de skattepliktiga bryggerierna följande antal motorer varit i bruk:

247 ångmaskiner	med 7,297,0 hästkrafter
26 gasmotorer	677,5 »
11 fotogenmotorer	90,0 »
8 vattenturbiner	130,0 »
484 elektriska motorer	2,559,5 »

tillsammans 776 med 10,754,0 hästkrafter

Vid samma bryggerier sysselsattes följande antal arbetare:

män öfver 18 år	4,036
» under 18 »	141 4,177
kvinnor öfver 18 år	1,390
» under 18 »	23 1,413
tillsammans	5,590

I jämförelse med föregående år visar sig en ökning i motorernas antal med 105 och i antalet hästkrafter med blott 106,3. Antalet arbetare har ökat med 37.

Enligt Kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maldrycker åligger det tillverkaren att på egen bekostnad anskaffa och underhålla en *själfregistrerande väg* för uppvägning af maltet. De vägar, som kommit ifråga härtill, hafva varit dels den s. k. Chronos-vägen från firman C. Reuther & Reisert i Hennef an der Sieg, dels den efter tillverkaren s. k. Polte-vägen, från Sudenburg-Magdeburg. Efter flerårig erfarenhet har det visat sig, att Chronos-vägen är mycket tillförlitlig och fungerar till belåtenhet. Dock fordras, att det använda maltet ej innehåller främmande ämnen såsom snören, pinnar etc., emedan den då lätt råkar i olag. Polte-vägen har däremot i allmänhet ej varit till belåtenhet, och är ingen sådan väg numera i bruk. Det åligger öfverkontrollörerna att genom då och då företagna provvägningar förvissa sig om den själfregistrerande vägens tillförlitlighet.

Antalet *kontrollörer* vid de skattepliktiga bryggerierna uppgick under tillverkningsåret 1906—07 till 384, hvilka tillhörde nedan angifna samhällsställningar och yrken

officerare i tjänst eller med afsked,	69
underofficerare » »	41
vid landtstaten anställda	47
andra personer	210

tillsammans 367.

b. De skattefria bryggerierna.

De genom kontrollpersonalen insamlade uppgifterna om den skattefria svagdrickstillverkningen äro sammanförda i tabell n:r 12. Af tabellen synes, att skattefri svagdrickstillverkning förekommit både i Stockholms stad och rikets samtliga län vid tillsammans 743 bryggerier (f. å. 797). Antalet bryggerier har varit störst i Malmöhus län med 117 (f. å. 125) och Gäfleborgs län med 75 (f. å. 82 bryggerier).

Vid de skattefria bryggerierna användes följande råämnen:

10,575,786,5 kg. malt,
62,197,8 » humle,
190,182,9 » sockerkulör och
155,073,0 » socker och sirup

Antalet brygder har uppgått till 79,078 eller i medeltal 106 brygder på hvarje bryggeri (f. å. 102).

Tillverkningen af svagdricka uppgick vid de skattefria bryggerierna till 1,434,690,1 hl. Lägges härtill den redan omnämnda tillverkningen vid de *skattepliktiga* bryggerierna, 255,434,7 hl., så utgör hela svagdrickstillverkningen inom riket 1,690,124,8 hl. (f. å. 1,672,999,6 hl) alltså en ökning med 17,125,2 hl. mot år 1906—07.

Antalet bryggerier af olika storlek inom de olika länen synes af följande tabell.

L ä n .	Maltafverknin g										Summa	Antal 1906-1907.	
	under 1,000 kg.	1,000-10,000 kg.	10-20 tusen kg.	20-30 tusen kg.	30-40 tusen kg.	40-50 tusen kg.	50-60 tusen kg.	60-70 tusen kg.	70-80 tusen kg.	80-90 tusen kg.			90-100 tusen kg.
Stockholms stad	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	4	4
Stockholms län	—	10	3	2	1	—	—	1	—	—	—	17	19
Uppsala	—	10	9	3	2	—	—	1	—	—	—	25	26
Södermanlands	—	4	2	—	1	—	—	—	—	—	—	7	9
Östergötlands	—	5	7	—	—	1	1	1	—	—	—	15	17
Jönköpings	—	5	18	6	1	—	—	—	—	—	—	30	33
Kronobergs	—	5	25	—	1	—	—	—	—	—	—	31	30
Kalmar	—	6	32	3	1	—	—	—	—	—	—	42	45
Gottlands	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Blekinge	—	2	15	2	3	—	—	—	—	—	—	22	25
Kristianstads	—	2	18	15	4	3	—	1	—	—	—	43	48
Malmöhus	—	2	31	54	17	3	5	1	1	1	2	117	125
Hallands	—	2	12	10	—	2	1	—	—	—	—	27	30
Göteborgs och Bohus	—	2	1	1	1	5	—	—	—	—	—	4	14
Älfsborgs	—	1	17	5	3	—	1	—	—	—	—	27	30
Skaraborgs	—	—	9	11	3	1	—	—	—	—	—	24	26
Värmlands	—	1	14	8	2	1	—	1	—	1	—	28	29
Örebro	—	—	18	8	2	2	1	—	—	—	—	31	37
Västmanlands	—	—	5	15	6	2	2	—	—	—	—	30	30
Kopparbergs	—	1	36	18	1	3	—	—	—	—	—	59	60
Gäfleborgs	—	4	37	26	6	1	—	1	—	—	—	75	82
Västernorrlands	—	—	12	6	4	—	—	—	—	—	—	22	24
Jämtlands	—	1	9	1	—	—	—	—	—	—	—	11	10
Västerbottens	—	2	13	2	—	—	—	—	—	—	—	17	19
Norrbottnens	—	4	12	5	3	—	—	—	—	—	—	24	24
Summa	38	364	217	63	23	19	6	3	2	—	—	8 743	797
1907—1907	33	428	213	67	19	16	8	4	—	1	1	7 797	—
1905—1906	36	435	239	72	29	15	7	4	—	3	—	7 847	—
1904—1905	35	455	257	71	25	11	11	1	—	3	—	7 876	—
1903—1904	48	449	278	83	28	10	13	3	—	4	—	8 924	—

Att den skattefria svagdrickstillverkningen i det hela bedrifves som ett obetydligt handverk framgår däraf, att

619 bryggerier eller 83,3 % (f. å. nära 84,5 %) ej hunnit upp till en afverknings af 20,000 kg. Af svagdricksbryggerier med öfver 100,000 kg. lågo

2 i Stockholms stad med en afverknings af resp.	332,880 kg.
och	124,925
2 i Malmö	160,593
	101,304
4 i Göteborg	445,200
	161,325
	157,587
	137,940

Summa 1,621,754 kg.

Dessa 8 bryggerier afverkade således 15,3 % af hela beloppet,

Af de skattefria bryggerierna lågo 661 på landet.

Räämnens pris. I öfverkontrollörernas sammandrag uppgifves priset för *korn* till lägst 13 och högst 18 kronor, för *malt* till lägst 18 och högst 35 kronor samt för *humle* till lägst 75 och högst 450 kronor, allt per 100 kg.

Att ur dessa prisuppgifter få fram några användbara medeltal torde vara omöjligt, men man får dock det intrycket att priset för

korn i allmänhet låg vid	14—15 kr.
malt » » » » »	24—25 »
humle » » » » »	150—200 »

Svagdrickats vörtstyrka, som ej får öfverstiga 6° Balling, har växlat mellan 2 och 6 % och kan i allmänhet sägas hafva hållit sig mellan 4,5 och 5,5 %.

För hela riket beräknas 13,5 hl. svagdricka per 100 kg. malt (f. å. 13,4 hl.). Med ett extraktutbyte af omkring 65 % skulle medeltalet af vörtstyrkan liksom förra året hafva varit något under 5° B.

Det vörtstarkaste drickat tillverkades på Gottland, hvar est blott omkring 8 hl. dricka erhöles ur 100 kg. malt. Därefter kommo Kronobergs och Kalmar län med 10 å 11 hl., Jönköpings och Göteborgs och Bohus län med 11 å 12, Östergötlands, Hallands, Skaraborgs och Värmlands med 12 å 13, Kristianstads, Malmöhus och Älfsborgs län med 13 å 14, Södermanlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gäflebors, Jämtlands och Norrbottens län med 14 å 15, Stockholms stad, Stockholms, Uppsala och Blekinge län med 15 å 16, Västerbottens län med 16 å 17 och Västernorrlands län med 18 å 19 hl., där drickat alltså var svagast.

Humleåtgången till svagdricka är mycket obetydlig nämligen i medeltal 1 kg. humle till 23 å 24 hl. dricka.

Tillverknings-tid. I medeltal har hvarje svagdricksbryggeri haft 106 brygder och i allmänhet hafva bryggerierna varit i verksamhet hela tillverkningsåret, men åtskilliga bryggerier hafva under olika tider drifvits för olika personer.

Sockerkulör har under året användts till en mängd af 132 gram (f. å. 131) till hvarje hl. dricka. Enligt ordningsstadgan 38 § får den tillsatta sockerkulören ej öfverstiga 200 gr. för hvarje hektoliter vört.

Socket och sirup. Det är numera ej förbjudet att tillsätta socker eller sirup till svagdrickat, blott icke vörtstyrkan därigenom kommer att öfverstiga 6 %. Under året till-

sattes i medeltal 108 gram socker eller sirup till hvarje hl. svagdricka.

Använd drifkraft och antal arbetare. Utaf de i tabell nr 11 införda uppgifterna framgår, att vid de skattefria bryggerierna följande antal motorer varit i bruk.

62 ångmaskiner	med 494,5 hästkrafter
9 gasmotorer	» 49,5 »
17 fotogenmotorer	» 57,0 »
8 vattenturbiner	» 15,5 »
41 elektriska motorer	» 117,4 »

tillsammans 137 motorer med 733,9 hästkrafter

äfvensom 20 kreatursvandrings,

Vid samtliga bryggerier sysselsattes följande antal arbetare:

män öfver 18 år	1,756
» under 18 »	152
kvinnor öfver 18 år	170
» under 18 »	29
tillsammans	2,107

I jämförelse med föregående år visar sig en minskning i motorernas antal med 7 men en ökning i antalet hästkrafter med 88,9. Antalet arbetare har minskats med 10.

Antalet *tillsyningsmän* vid de skattefria bryggerierna uppgick under tillverkningsåret 1907—08 till 698, tillhörande följande yrken

officerare i tjänst eller med afsked	26
underofficerare » » » » »	40
vid landstaten anställda	25
andra personer	607
tillsammans	698

Sackarinundersökningar. Emedan enligt 28 § 2 mom. i tillverkningsförordningen i skattefritt bryggeri eller tillhörande lägenheter icke må finnas sackarin eller annat liknande sötämne. äro kontrolltjänstemännen skyldiga att vid anledning till misstanke, att sackarin användes i bryggeriet, insända prof af den misstänkta varan till den centrala kontrollmyndigheten, som föranstaltar om dess undersökning.

På detta sätt inkommo under tillverkningsåret 1907—08 till Kontroll- och justeringsstyrelsen 20 (f. å. 49) prof å svagdricka, läskedrycker, s. k. kristallessens m. m. I 5 (f. å. 13) af dessa anträffades sackarin, nämligen i 2 svagdricksprof och 3 läskedrycks- och andra prof. Af de sackarinhaltiga svagdricksprofven var det ena från Älfsborgs och det andra från Kalmar län. Af de insända svagdricksprofven hade intet för stark stamvört (f. å. 7).

Konsumtionen af maldrycker. Under kalenderåret 1907 utgjorde enligt kommerskollegii berättelse in- och utförseln af maldrycker:

	Införseln hl.	Utförseln hl.
porter	53	2,751
öl, alla slag	2,011	568

Medan för porter förekommer ett utförselöfverskott af 2,698 hl. visar ölet ett införselöfverskott af 1,443 hl. Konsumtionen torde motsvara tillverknings med frändrag af utförsel- och tillägg af införselöfverskottet och var därför:

	1907—1908		1906—1907		1905—1906	
	Liter per Hl. invånare.		Liter per Hl. invånare.		Liter per Hl. invånare.	
porter	60,386	1,12	66,277	1,24	58,829	1,11
öl, alla slag	1,161,002	21,59	1,230,871	23,06	1,245,653	23,52
lager- o. pilsnerdricka	207,084	3,85	181,756	3,40	190,633	3,60
svagdricka	1,690,125	31,43	1,673,000	31,35	1,797,904	33,95

Motsvarande utgifter hafva under de senaste fem åren uppgått till följande belopp:

år 1904	kr. 18,888,56
» 1905	» 15,305,73
» 1906	» 16,334,29
» 1907	» 21,137,45
» 1908	» 18,074,66

Under samma år hafva öfverkontrollörernas arfvoden och resekostnadsersättning uppgått med följande belopp:

år 1904	kr. 172,046,27
» 1905	» 171,433,94
» 1906	» 171,229,13
» 1907	» 166,625,59
» 1908	» 149,533,23

E. Kostnaden för kontrollen öfver tillverkningen af brännvin, socker och malt-drycker.

Kostnaderna för kontrollen öfver brännvins-, socker- och maltdryckstillverkningen bestridas af sjunde hufvudtitelns ordinarie förslagsanslag för *kontroll å tillverkningsafgifter*, hvilket i riksstaten för år 1908

upptogs till ett belopp af	kr. 1,100,000,00
hvertill kommo anslaget enskildt tillhörande upp- bördsmedel, nämligen	
nederlagsafgifter från allmänna brännvinsnederlag	» 43,813,03
Svagdrickstillverkares bidrag till kontrollkostnaden	» 78,784,72
Summa kr. 1,222,597,75	

Härtill kommer ytterligare ett mindre belopp, som inbetalts från brännerier och skattepliktiga bryggerier, men hvilket ej kan för närvarande exakt uppgifvas.

Från anslaget hafva följande utgifter bestridits, nämligen:

Till kontroll- och justeringsstyrelsen	kr. 18,140,64
Öfverkontrollörers arfvoden samt rese- och expeditionersättning m. m	» 149,593,23
Brännerikontrollörers arfvoden och reseersättning	» 215,083,00
Arfvoden åt tillsyningsmän vid allmänna brännvinsnederlag	» 32,302,33
Bryggerikontrollörers arfvoden (för tjänstgöring vid skattepliktiga bryggerier)	» 186,197,67
Ersättning för tillsyn vid skattefria bryggerier	» 131,959,58
Sockerkontrollörers och tillsyningsmäns arfvoden m. m.	» 304,914,65
Denatureringskontrollanters arfvoden	» 29,332,53
Ersättning åt denatureringsvittnen	» 9,064,45
Summa kr. 1,076,588,08	

Kontroll- och justeringsstyrelsens utgifter voro år 1908:

Lönefyllnad åt två af styrelsens ledamöter	kr. 1,000,00
Aflöning åt en tredje ledamot i styrelsen, för halva året	» 2,250,00
Till amanuenser, vikariatersättning och skrifbiträde	» 3,685,00
Hyra m. fl. kostnader för ämbetslokaler	» 4,130,33
Inköp och underhåll af kontrollflekter	» 2,966,10
Tryckkostnader (Styrelsens berättelse)	» 816,75
Skrifmaterialier och diverse utgifter	» 1,506,84
Ritningar och beskrifningar öfver brännerier	» 150,00
Analys af vört- och maltdrycksprof	» 114,00
Resekostnadsersättning	» 1,455,64
Summa kr. 18,074,66	

Intill den 1 augusti 1908 voro 25 öfverkontrollörer samtidigt inkallade till tjänstgöring, men sedan med sistnämnda dag tillsynen öfver sockerfabrikerna öfvertagits af den ene af de vid Styrelsen anställda öfveringenjörerna minskades antalet öfverkontrollörer till 24. Af dessa hafva 16 haft uppsikt öfver såväl brännerier som bryggerier och de öfriga 8 öfver endast bryggerier. Minskningen i öfverkontrollörernas sammanlagda arfvodesbelopp beror hufvudsakligen på den nedsättning med 1,000 kr. som vid 1907 års riksdag beslöts för öfverkontrollör, som uppbär pension af statsmedel.

Arfvodena åt *brännerikontrollörerna* hafva under de senaste fem åren uppgått till följande belopp:

år 1904	kr. 238,789,34
» 1905	» 239,230,99
» 1906	» 232,962,20
» 1907	» 235,968,60
» 1908	» 215,083,00

Växlingarna i dessa arfvodesbelopp äro gifvetvis beroende på växlingarna i sammanlagda antalet tillverkningsdygn, hvarunder brännerierna varit i gång. Den minskning, som inträdde år 1908 är emellertid beroende på en annan omständighet, nämligen den nedsättning i kontrollörsarfvodet, som enligt riksdagens beslut ägde rum den 1 oktober 1908. Dessförinnan hade kontrollör för tjänstgöring vid ett bränneri åtnjutit 10 kr. om dagen jämte 10 öre om dagen såsom ersättning för postporto och skrifmateriel. I förordningen angående tillverkning af brännvin den 11 oktober 1907 stadgas däremot, att kontrollör för tjänstgöring vid endast ett bränneri erhåller 8 kr. i dagsarfvode samt att om inom kontrollörs tjänstgöringsdistrikt finnas flera tjänstgöringsställen — brännerier eller bryggerier — äger Kontroll- och Justeringsstyrelsen bestämma högre arfvode, dock ej mera än 15 kr. om dagen.

Arfvodena åt *tillsyningsmän vid allmänna brännvinsnederlag* samt de från samma nederlag inflytande *nederlagsafgifterna* hafva uppgått till följande belopp:

	Tillsyningsmans- arfvode.	Nederlags- afgift.
år 1904	kr. 28,904,32	kr. 35,540,00
» 1905	» 29,132,39	» 34,704,47
» 1906	» 29,318,61	» 36,054,10
» 1907	» 33,350,67	» 41,190,25
» 1908	» 32,302,33	» 43,813,03

Såsom synes, lämna nederlagsafgifterna årligen ett öfverskott.

Till *kontrollörer och tillsyningsmän vid sockerfabrikerna* hafva arfvodena utgått med

år 1904	kr. 39,254,00
» 1905	» 39,947,00
» 1906	» 108,022,00
» 1907	» 339,721,90
» 1908	» 304,914,65

Intill den 1 september 1906 utföades kontrollen öfver råsockerfabrikerna — förutom af öfverkontrollörer — af fyra kontrollörer vid hvarje fabrik, men efter nämnda dag utfövas kontroll öfver såväl råsockerfabriker som raffinaderier på sådant sätt, att vid hvarje fabrik en förste kontrollör och ett växlande antal kontrollörer äro anställda. Då dessutom raffinaderierna äro ställda under kontroll under hela året samt råsockerfabrikerna under afsevärdt längre tid än förut, nämligen så länge obeskattadt socker kvarligger, har kostnaden för kontrollen nödvändigtvis blifvit betydligt större än förut.

Arfvodena till *bryggerikontrollörer* för tjänstgöring vid skattepliktiga bryggerier hafva utgått med följande belopp:

år 1904	kr. 179,857,00
» 1905	» 183,400,00
» 1906	» 192,897,25
» 1907	» 193,062,22
» 1908	» 186,197,67

Arfvodet utgick intill den 1 oktober 1908 med 3 kronor om dagen för tillsyn å ett bryggeri och med en krona för hvarje ytterligare bryggeri, öfver hvilket kontrollören hade tillsyn. Numera erhåller kontrollör dagarfvode, som af Kontroll- och justeringsstyrelsen bestämmes, dock får detta arfvode ej utgå med högre belopp än 3 kronor för tillsyn å ett skattepliktigt bryggeri och med högst en krona för hvarje ytterligare bryggeri, öfver hvilket han har tillsyn. Sedan början af innevarande tillverkningsår har dagarfvodet i allmänhet utgått med 2 kr. 50 öre för tillsyn vid ett enstaka bryggeri, och torde denna nedsättning i arfvodet vara hufvudsakliga anledningen till den under år 1908 inträdda minskningen i kontrollkostnaden.

Beloppen af *ersättningen för tillsyn vid skattefria bryggerier* äfvensom af samma bryggeriers bidrag till kontrollkostnaderna framgå af följande tabell, i hvilken äfven inlagts den kostnad, som denna tillsyn ådragit statsverket i medeltal för hvarje bränneri.

Stockholm den 6 maj 1909.

	Ersättning för tillsynen.	Bryggeriernas bidrag.	Statsbidrag till hvarje bryggeri i medeltal.
	Kr.	Kr.	Kr.
år 1904	197,244,69	63,068,48	144,03
» 1905	181,434,69	59,986,28	139,78
» 1906	145,524,09	59,483,69	113,39
» 1907	140,176,80	53,907,73	108,24
» 1908	131,959,58	78,784,72	72,37

Arfvode åt tillsyningsman vid skattefritt bryggeri bestämmes af Kontroll- och justeringsstyrelsen, men får ej utgå med högre belopp än 20 kr. i månaden för hvarje bryggeri. Under de senaste åren har arfvodet i allmänhet utgått med endast 15 kr. i månaden (50 öre om dagen). Den förnämsta anledningen till den minskade kontrollkostnaden är dock att söka i minskningen i bryggeriernas antal, hvilket från 924 år 1904 nedgått till 743 år 1908.

Bryggeriernas bidrag till kontrollkostnaderna utgick intill den 1 oktober 1907 med $\frac{1}{2}$ öre för hvarje kilogram malt som inmäskats; efter nämnda dag utgår det med 30 öre för hvarje helgfritt dygn af den tid, hvarunder tillståndsbevis vid bryggeriet varit gällande. Genom denna förändring hafva bryggeriernas bidrag kommit att stiga till ungefär hälften af kostnaden för tillsynen.

Ersättning till *kontrollanter* och *vittnen* vid denaturering af brännvin har under de senaste fem åren utgått med följande belopp:

	Kontrollanter.	Vittnen.
år 1904	kr. 20,348,05	kr. 6,359,48
» 1905	» 23,824,21	» 8,090,60
» 1906	» 25,115,12	» 9,285,79
» 1907	» 27,560,70	» 9,183,76
» 1908	» 29,332,53	» 9,064,45

Såsom å sid. IX omnämnts, har *denatureringsafgift* samma år erlagts med

år 1904	kr. 29,046,42
» 1905	» 33,900,10
» 1906	» 39,020,01
» 1907	» 40,185,90
» 1908	» 45,339,70

så att densamma ej endast räckt till att bestrida kostnaderna för denatureringen utan äfven lämnat ett årligt öfverskott.

Underdånigst

K. LINDEBERG.

Å. G. EKSTRAND. G. B. LAGERGREN. K. ARNELL.

RÉSUMÉ.

I. Fabrication de l'eau-de-vie.

L'année de fabrication court du 1er octobre d'une année au 1er octobre de l'année suivante. Les droits de fabrication ont comporté 65 öre (90,3 centimes¹⁾ par litre d'eau-de-vie de force normale, c.-à-d. de 50 % d'alcool à + 15° C. Il est toutefois déduit une quantité franche de 2 %. Dans les cas où la fabrication ne s'élève pas à 500 litres en moyenne par jour de fabrication, la différence est frappée d'un droit spécial de 10 öre (14 centimes) par litre. Autrement, si la fabrication de l'usine dépasse, pendant la période du 1er octobre—1er mai, la quantité totale de 600,000 litres, ou bien, pendant la période du 1er mai—1er octobre, la quantité totale de 435,000 litres, le surplus est soumis à un droit spécial de 5 öre (7 centimes) par litre.

Pendant l'année de fabrication (1907—1908), qui est l'objet du présent rapport, la totalité de la fabrication s'est élevée à 38,333,701 litres à 50 %.

Les matières brutes employées ont comporté:

32,695,669 kilos de céréales,
1,109,476 hectolitres de pommes-de-terre,
148,608 > > bettes,
262,831 kilos d'amidon et
6,632,331 > de mélasse.

Le nombre des usines en activité a été de 124, dont la plupart sont situées dans les parties méridionales du pays.

La recette de l'Etat a comporté pour l'année calendaire de 1908:

24,464,559 couronnes, soit 34,005,737 francs.

Il est accordé une restitution de droits pour l'alcool dénaturé et consommé dans des buts industriels ou scientifiques. — La totalité de l'alcool dénaturé s'élève pour l'année 1907 à 4,849,826 litres à 50 %.

II. La vente en détail de l'eau-de-vie.

Selon la loi sur la vente de l'eau-de-vie du 9 juin 1905 — qui est en vigueur, quant aux villes, depuis le 1er octobre, quant à la campagne, depuis le 1er novembre 1907 — c'est désormais l'année civile qui compte comme année de vente. Par conséquent, le temps avant l'expiration duquel les rapports doivent être expédiés par les sociétés de vente aux autorités respectives a été renvoyé jusqu'au 1er juin.

Dans ces conditions, la Direction du Contrôle ne peut guère attendre de recevoir avant le 1er juillet, de la part des autorités préfectorales, les renseignements nécessaires concernant la vente en détail de l'eau-de-vie. Or, la Direction, désireuse de ne pas trop tarder la publication des parties du rapport qui traitent la fabrication de l'eau-de-vie, des boissons de malt et du sucre, a

jugé opportun de supprimer, du présent rapport, le compte-rendu de la vente en détail de l'eau-de-vie pendant l'année 1908 et de le joindre au rapport relatif à la fabrication des dits articles durant la campagne 1908—1909.

III. Fabrication du sucre.

En vertu d'une ordonnance royale du 2 juin 1905 le sucre est frappé d'un droit de consommation de 13 öre par kg. Les fabriques de sucre brut et les raffineries ont été de ce fait placées sous contrôle.

La quantité de bettes employées s'est élevée à 771,169 tonnes; par conséquent, une diminution considérable est à constater en comparaison des chiffres des années précédentes, ce que relève le tableau suivant:

Année de fabrication (1 ^{er} sept.—31 août).	Nombre des fabriques.	Bettes employées. Tonnes.	Sucre brut. Tonnes.	Proportion % de la production.
1898—1899	19	480,931	59,316,2	12,3
1899—1900	19	622,047	80,810,7	13,0
1900—1901	19	875,911	114,734,7	13,1
1901—1902	20	903,792	125,379,3	13,9
1902—1903	20	505,017	72,444,3	14,3
1903—1904	20	748,446	107,199,2	14,3
1904—1905	21	556,881	84,037,8	15,1
1905—1906	22	824,438	122,403,6	14,9
1906—1907	22	1,029,324	162,395,9	15,8
1907—1908	23	771,170	111,446,0	14,4

La superficie employée pour la culture des betteraves était de 31,196,5 hectares. Cette culture a lieu principalement dans les provinces du sud de la Suède et sur l'île de Gottland. — Le nombre des raffineries était de 10 dont 3 produisaient également du sucre brut et 1 du sucre raffiné directement du sirop de betterave. Les raffineries ont livré en tout 105,615,939,8 kg. de sucre raffiné de toutes espèces dont plus du tiers était du sucre en pain. Pendant l'année courante 1908 les fabriques de sucre du pays ont livré à la consommation 113,704,094,8 kg.; l'importation, assez faible, s'est chiffrée à 2,841,000 kg. Les droits sur le sucre perçus en 1908 se sont élevés à 14,823,803,40 couronnes (francs 20,605,087). La consommation de sucre par habitant a été en 1908 de 21,8 kg.

IV. Fabrication des boissons de malt.

En vertu d'une loi du 17 juin 1903, la fabrication des boissons de malt a été frappée, à partir du 1er octobre de la même année, d'un droit de fabrication établi de la façon suivante: La totalité des brasseries est divisée en deux catégories: celles produisant *de la bière forte*, et celles ne fabriquant que *la petite bière*; les premières seules sont soumises à ce droit. On comprend sous la dénomination de petite bière la boisson fabriquée d'un moût dont la teneur en extrait de malt ne dépasse pas six

¹⁾ La couronne calculée à 1 fr. 39 c.

pour cent. La taxe à payer par les brasseries qui y sont soumises, est basée depuis 1er octobre 1907 sur l'échelle graduée suivante:

jusqu'à 50 mille kg. de malt	4 öre par kg.
de 50 mille à 100 mille kg. de malt	7 » » »
» 100 » » 150 » » »	11 » » »
plus de 150 mille kg. de malt	12 » » »

Le nombre des brasseries imposées s'est, dans l'année de fabrication, du 1er octobre 1907 au 1er octobre 1908, élevé à 232, avec une consommation totale de 33,626,107 kg. de malt et de 507,118 kg. de houblon.

Le chiffre des boissons de malt fabriquées pendant l'exercice dans les brasseries imposées, s'est élevé à 1,685,138 hectolitres, dont la bière brune et celle de Pilsen ont fourni 1,132,000 hectolitres. Les plus grandes brasseries se trouvent à Stockholm et à Gothembourg. Les 7 principales ont produit à elles seules plus d'un tiers de la fabrication totale, et versé environ la moitié

de l'impôt, qui a donné pour l'exercice 3,031,443 couronnes (francs 4,213,706).

Les brasseries exemptées se sont élevées pendant l'exercice à 743, avec une consommation totale de 10,575,786 kg. de malt et de 62,198 kg. de houblon. Leur production de petite bière a été de 1,434,690 hectolitres.

Les brasseries de petite bière sont en général de minime importance: 619 d'entre elles n'ont pas atteint, pendant l'exercice, une production de 20,000 kg. de malt. Le moût s'est tenu en général à environ 5 gr. d'extrait de malt par 100 cm³.

La surveillance des *brasseries de petite bière* a entraîné de fortes dépenses directes pour l'État; la part contributive aux frais de ce contrôle que toute brasserie doit payer est de 42 centimes pour chaque jour de travail du temps, durant lequel le permis a été valable pour la brasserie. Cette part contributive des brasseries s'élève désormais à environ la moitié des frais de contrôle.

B I L A G O R.

Tab. Nr 1.

SAMMANDRAG AF UPPGIFTERNA ÖFVER BRÄNNVINSTILLVERKNINGEN I RIKET UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1 OKTOBER 1907—1 OKTOBER 1908.

Län.	Antal brännerier.				Tillverkningsdygn.					Erhållet utbyte af sprit.								Län.	
	Hösten.	Våren.	Sommaren.	Uder tillverkningsåret.	Hösten.	Våren.	Sommaren.	Summa.	I medeltal på hvarje bränneri.	Liter af 50 % alkoholhalt.				Uppmått sprit.		Medeltillverkning Liter af 50 % på tillverkningsdygn.			Procent af hela tillverknigen.
										Hösten.	Våren.	Sommaren.	Summa.	Liter.	Alkoholhalt.	på bränneri.	på tillverkningsdygn.		
Stockholms stad.	1	1	1	1	77	99	128	304	304	114,906	139,679	154,474	409,059	246,525	83,0	409,059	1,312	1,07	Stockholms stad.
Stockholms län.	4	4	4	4	308	396	512	1,216	304	664,331	887,936	1,038,160	2,590,427	1,466,366	88,3	647,607	2,130	6,76	Stockholms län.
Uppsala d:o.	1	1	1	1	77	99	128	304	304	228,487	115,366	155,589	499,442	303,254	82,3	499,442	1,643	1,30	Uppsala d:o.
Östergötlands d:o.	7	7	1	7	312	446	128	886	127	325,705	378,794	36,618	741,117	484,206	76,5	105,874	836	1,93	Östergötlands d:o.
Jönköpings d:o.	1	1	1	1	77	99	128	304	304	105,796	129,460	163,250	398,506	280,846	70,9	398,506	1,311	1,04	Jönköpings d:o.
Kronobergs d:o.	1	1	—	1	38	37	—	75	75	61,422	69,858	—	131,280	90,713	72,4	131,280	1,750	0,34	Kronobergs d:o.
Kalmar d:o.	1	1	—	1	52	80	—	132	132	104,411	173,883	—	278,294	182,540	76,3	278,294	2,108	0,73	Kalmar d:o.
Blekinge d:o.	10	10	—	10	625	869	—	1,494	149	1,137,989	1,704,937	—	2,842,926	1,873,306	75,9	284,233	1,903	7,42	Blekinge d:o.
Kristianstads d:o.	57	58	2	58	3,446	4,741	256	8,443	145	7,819,508	11,246,451	209,432	19,275,391	12,564,649	76,7	332,334	2,283	50,28	Kristianstads d:o.
Malmöhus d:o.	20	21	1	24	1,090	1,485	128	2,703	113	3,687,659	3,942,371	193,293	7,823,323	4,619,261	84,7	325,972	2,894	20,41	Malmöhus d:o.
Hallands d:o.	2	2	—	2	134	198	—	332	166	404,546	671,973	—	1,076,519	655,073	82,2	538,259	3,242	2,81	Hallands d:o.
Göteb. o. Bohus d:o.	1	1	1	1	77	99	128	304	304	165,762	221,096	306,443	693,301	418,340	82,9	693,301	2,281	1,81	Göteb. o. Bohus d:o.
Älfsborgs d:o.	2	2	—	2	80	62	—	142	71	64,009	42,553	—	106,562	68,587	77,7	53,281	750	0,28	Älfsborgs d:o.
Skaraborgs d:o.	10	10	—	10	446	800	—	1,246	125	535,044	911,570	—	1,446,614	885,019	81,7	144,661	1,161	3,77	Skaraborgs d:o.
Örebro d:o.	1	1	—	1	10	17	—	27	27	8,044	12,896	—	20,940	13,353	78,4	20,940	776	0,05	Örebro d:o.
Hela riket	119	121	12	124	6,849	9,527	1,536	17,912	144	15,427,619	20,648,823	2,257,259	38,333,701	24,151,838	79,4	309,143	2,140	—	Hela riket.
1906—1907	124	119	12	126	7,572	10,395	1,536	19,503	155	19,085,724	24,380,780	2,299,322	45,765,826	28,932,070	79,4	363,221	2,347	—	1906—1907.
1905—1906	123	119	13	128	7,070	9,411	1,677	18,158	142	15,724,999	19,099,031	2,271,476	37,095,506	23,504,338	78,9	289,809	2,043	—	1905—1906.
1904—1905	122	122	12	130	7,179	10,131	1,548	18,858	145	15,793,014	21,159,764	2,164,439	39,117,217	24,895,302	78,6	300,902	2,074	—	1904—1905.
1903—1904	134	128	12	137	8,047	9,241	1,536	18,824	137	18,450,492	17,404,316	2,180,788	38,035,596	24,608,426	77,3	277,632	2,021	—	1903—1904.
1902—1903	133	132	13	136	7,290	9,734	1,615	18,639	137	16,492,515	18,804,352	1,996,894	37,293,761	24,202,213	77,0	274,219	2,001	—	1902—1903.
1901—1902	132	133	13	135	8,404	11,668	1,475	21,547	160	20,982,220	26,187,028	2,166,560	49,335,808	31,916,053	77,3	365,450	2,290	—	1901—1902.
1900—1901	127	126	11	127	7,886	11,480	1,394	20,760	163	17,782,227	25,976,845	2,107,130	45,866,202	29,513,200	77,7	361,151	2,209	—	1900—1901.
1899—1900	130	127	11	131	7,971	11,123	1,419	20,513	157	18,234,355	24,639,352	2,215,046	45,088,753	28,975,564	77,8	344,189	2,198	—	1899—1900.
1898—1899	131	128	10	131	8,386	11,430	1,290	21,106	161	17,786,522	26,477,968	2,448,519	46,713,009	30,147,919	77,5	356,588	2,213	—	1898—1899.

Tab. Nr 2.

RÅÄMNEN, ANVÄNDA FÖR TILLVERKNING AF BRÄNNVIN OCH PRESSJÄST UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1 OKTOBER 1907—1 OKTOBER 1908.

Län.	S p a n n m å l. Kilogram.									Rotfrukter. Hektoliter.		Grä- stär- kelse. Kg.	Melass. Kg.	Till 1,000 liter brännvin af n. st. åtgått. ¹⁾			
	Hvete.	Råg.	Korn.	Blandsäd.	Hafre.	Majs.	Bo- hvete.	Ris (paddy).	Summa.	Potatis.	Hvit- betor.			Spann- mål. Kg.	Rot- frukter. Hl.	Grästär- kelse. Kg.	Me- lass. Kg.
Stockholms stad .	—	343,625	744,223	—	14,185	—	—	—	1,102,033	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	2,319,800	3,662,588	—	254,598	—	—	—	6,236,986	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala d:o	—	364,222	548,548	—	56,225	165,875	—	—	1,134,870	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands d:o	29,050	132,520	283,028	431,216	43,900	309,520	—	—	1,229,234	10,072	—	—	—	1,510	15	—	—
Jönköpings d:o	—	376,800	753,600	—	—	—	—	—	1,130,400	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs d:o	—	24,000	43,800	—	750	—	—	—	68,550	7,755	—	—	—	522	59	—	—
Kalmar d:o	—	—	46,887	—	17,050	122,000	—	—	185,937	11,188	—	—	—	668	40	—	—
Blekinge d:o	36,350	28,968	205,797	526,144	6,070	1,914,402	—	—	2,717,731	82,349	—	72,563	—	956	29	25	—
Kristianstads d:o	437,690	840,705	1,906,026	4,021,618	173,275	4,602,415	—	—	11,981,729	796,098	34,123	182,311	70	582	44	10	—
Malmöhus d:o	187,260	42,224	511,858	864,379	2,100	877,580	—	—	2,485,401	129,704	114,485	5,535	6,632,261	516	53	1	—
Hallands d:o	281,000	35,800	186,540	104,150	15,600	852,650	—	—	1,475,740	9,060	—	—	—	1,371	8	—	—
Göteb. o. Bohus d:o	—	584,250	980,570	—	93,900	—	—	—	1,658,720	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs d:o	—	1,824	21,190	—	2,847	110,624	—	—	136,485	1,882	—	—	—	1,280	17	—	—
Skaraborgs d:o	15,666	417,548	119,859	178,017	20,668	392,159	—	—	1,143,917	59,961	—	2,422	—	791	41	2	—
Örebro d:o	—	—	7,936	—	—	—	—	—	7,936	1,407	—	—	—	379	67	—	—
Hela riket	987,016	5,512,286	10,022,450	6,125,524	701,168	9,347,225	—	—	32,695,669	1,109,476	148,608	262,831	6,632,331	671	42	9	—
1906—1907	317,585	4,923,347	9,487,673	6,129,942	666,107	9,396,503	16,800	—	30,937,957	1,646,279	164,632	446,362	4,685,086	486	47	12	0,2
1905—1906	189,140	4,648,570	9,657,087	4,889,316	459,073	1,593,604	106,600	52,430	21,595,820	1,746,735	146,406	367,950	1,946,543	279	61	12	—
1904—1905	1,704,853	4,423,960	10,126,505	5,143,835	491,178	14,560,773	102,780	103,775	36,657,659	1,081,401	151,237	192,847	3,078,178	739	38	6	—
1903—1904	319,335	5,261,572	9,960,910	4,845,390	396,567	3,624,037	177,755	—	24,585,566	1,529,329	193,979	375,247	4,626,401	381	56	13	0,3
1902—1903	482,407	6,611,780	8,886,051	4,974,534	115,378	1,791,365	163,735	—	23,025,250	1,586,650	236,518	374,748	2,902,785	341	58	12	—
1901—1902	60,195	6,782,509	9,116,450	6,574,345	269,687	6,877,014	162,728	17,450	29,860,378	2,022,208	289,901	290,517	3,476,182	405	55	7	—
1900—1901	388,764	6,019,239	8,875,403	6,279,161	272,098	8,904,473	254,245	25,620	31,019,003	1,781,127	169,336	519,427	5,430,614	480	51	14	—
1899—1900	119,087	6,032,706	8,173,960	5,830,364	303,764	31,792,472	323,116	749	52,576,218	696,384	106,236	91,052	5,371,999	1,069	22	3	—
1898—1899	94,192	6,389,199	8,149,017	6,600,512	337,993	30,674,236	377,214	20,388	52,642,751	849,764	114,559	96,349	5,037,084	1,031	25	3	1,6

¹⁾ Melassbrännerierna i Malmöhus län och pressjästfabrikerna äro frånräknade.

Tab. Nr 3.

ANVÄNDT BRÄNSLE OCH ÅTGÅNG AF ARBETSKRAFT FÖR TILLVERKNING AF BRÄNNVIN OCH PRESSJÄST
UNDER TILLVERKNINGSÅRET 1 OKTOBER 1907—1 OKTOBER 1908.

Län.	Antal brännerier.	Använt bränsle.	Drifkraft.				Antal arbetare.						Dagsverken.			Län.					
			Ångmaskiner.		Andra motorer.		Hösten och våren.			Sommar.			Hösten och våren.	Sommar.	Summa.		Till 1,000 l. brännvin af normalstyrka. ¹⁾				
			Antal.	Huskrafter.	Antal och beskaflenhet.	Huskrafter.	Män	Kvinnor	Summa.	Män	Kvinnor	Summa.									
							öfver 18 år.	under 18 år.		öfver 18 år.	under 18 år.		öfver 18 år.	under 18 år.							
Stockholms stad . .	1	Stenkol.	3	34	1 gasmotor.	10	19	—	—	19	19	—	—	19	3,344	2,432		5,776	—	Stockholms stad.	
Stockholms län	4	Stenkol.	7	170	2 ångturbiner.	80	78	3	5	1	87	77	1	4	1	83	15,312	10,624	25,936	—	Stockholms län.
Uppsala d:o	1	Stenkol och stybb.	4	36	3 elektr. motor.	40	25	—	—	—	25	24	—	—	—	24	4,400	3,072	7,472	—	Uppsala d:o.
Östergötlands d:o	7	Stenkol och ved.	6	49	1 ångturbin.	75	38	—	—	—	38	5	—	—	—	5	3,659	640	4,299	4,2	Östergötlands d:o.
Jönköpings d:o	1	Ved, sågspån torf.	3	43	1 vattenturbin.	35	23	—	—	—	23	24	—	—	—	24	4,048	3,072	7,120	—	Jönköpings d:o.
Kronobergs d:o	1	Torf och ved.	1	8	1 kreatursvandr.	—	6	—	—	—	6	—	—	—	—	—	450	—	450	3,4	Kronobergs d:o.
Kalmar d:o	1	Ved.	1	10	—	—	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	924	—	924	3,3	Kalmar d:o.
Blekinge d:o	10	Stenkol, ved, torf.	10	60	—	—	50	1	—	—	51	—	—	—	—	—	7,834	—	7,834	2,8	Blekinge d:o.
Kristianstads d:o	58	Stenkol, ved, torf.	62	559	3 vattenturbiner.	120	388	1	—	—	389	38	—	—	—	38	53,077	2,396	55,473	2,5	Kristianstads d:o.
Malmöhus d:o	24	Stenkol, ved, torf.	30	424	—	—	229	—	1	—	230	8	—	—	—	8	22,306	1,024	23,330	2,8	Malmöhus d:o.
Hallands d:o	2	Stenkol.	2	44	—	—	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—	3,436	—	3,436	3,2	Hallands d:o.
Göteb. o. Bohus d:o	1	Stenkol.	7	74	—	—	26	4	—	—	30	26	4	—	—	30	5,280	3,840	9,120	—	Göteb.o. Bohus d:o.
Älfsborgs d:o	2	Stenkol och ved.	2	12	—	—	10	1	—	—	11	—	—	—	—	—	706	—	706	6,6	Älfsborgs d:o.
Skaraborgs d:o	10	Stenkol, ved, torf.	10	142	—	—	48	—	—	—	48	—	—	—	—	—	5,964	—	5,964	4,1	Skaraborgs d:o.
Örebro d:o	1	Ved.	1	10	—	—	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	135	—	135	6,4	Örebro d:o.
Hela riket	124	—	149	1,675	—	375	972	10	6	1	989	221	5	4	1	231	130,875	27,100	157,975	2,8	Hela riket.
1906—1907	126	—	146	1,832	—	298	1,019	10	3	1	1,033	232	8	7	1	248	143,236	31,744	174,980	2,5	1906—1907.
1905—1906	128	—	148	1,651	—	390	1,014	10	7	—	1,031	244	6	6	—	256	134,936	33,024	167,960	2,9	1905—1906.
1904—1905	130	—	155	1,698	—	272	1,004	10	7	1	1,022	234	8	6	1	249	135,801	32,121	167,922	2,8	1904—1905.
1903—1904	137	—	164	1,746	—	285	1,087	15	5	1	1,108	238	7	3	1	249	142,769	31,672	174,441	2,9	1903—1904.
1902—1903	136	—	160	1,635	—	273	1,065	20	7	1	1,093	272	9	4	5	290	144,828	35,895	180,723	3,1	1902—1903.
1901—1902	135	—	158	1,608	—	172	1,084	16	3	4	1,107	249	12	9	1	271	165,954	32,107	198,061	2,8	1901—1902.
1900—1901	127	—	141	1,400	—	60	992	14	5	1	1,012	236	9	4	2	251	157,348	31,960	189,308	2,9	1900—1901.
1899—1900	131	—	144	1,428	—	61	1,001	7	6	—	1,014	225	11	7	—	243	150,026	31,347	181,373	2,8	1899—1900.
1898—1899	131	—	137	1,259	—	83	994	9	4	1	1,008	221	3	7	—	231	154,293	29,751	184,044	3,0	1898—1899.

¹⁾ Pressjästfabrikerna äro fräuräknade.

Tab. Nr 8.

TILLVERKNINGEN VID RÅSOCKERFABRIKERNÄ UNDER TILLVERKNINGSÄRET
1 SEPTEMBER 1907—1 SEPTEMBER 1908.

L ä n.	Antal råsockerfabriker.	Afverkade betor. Ton.	Utbyte af råsocker.				Utbyte af melass. Ton.	Utbytet, beräknadt i procent af betvikten.					För skatteberäkningen antaget sockerutbyte. %	Betareal. Hektar.	L ä n.	
			1:sta	2:dra	3:dje	Summa. Ton.		1:sta	2:dra	3:dje	Summa.	Reducerad summa.				Melass.
			p r o d u k t. T o n.					p r o d u k t. T o n.								
Östergötlands län	1	13,122,5	1,541,0	112,2	0,4	1,653,6	367,0	11,74	0,85	—	12,59	12,38	2,75	—	836,0	Östergötlands län.
Gottlands	1	45,688,0	6,167,1	156,3	56,0	6,379,4	314,8	13,49	0,34	0,1	13,84	13,74	0,68	—	2,313,8	Gottlands d.o.
Blekinge	1	29,365,0	3,871,4	78,9	—	3,950,3	323,0	13,18	0,26	—	13,44	13,37	1,10	—	1,225,7	Blekinge d.o.
Kristianstads	2	81,382,4	11,301,7	753,9	—	12,055,6	586,9	13,88	0,92	—	14,80	14,57	0,72	—	3,422,9	Kristianstads d.o.
Malmöhus	1) 16	584,777,8	82,642,2	3,124,3	—	85,766,5	10,107,0	14,13	0,53	—	14,66	14,52	1,72	—	22,350,2	Malmöhus d.o.
Skaraborgs	1	3,147,8	258,0	64,8	—	322,8	93,0	8,19	2,05	—	10,24	9,72	10,2	—	250,0	Skaraborgs d.o.
Hallands	1	13,686,4	1,308,3	9,5	—	1,317,8	198,1	9,62	0,07	—	9,69	9,67	9,7	—	797,9	Hallands d.o.
Hela riket	23	771,169,9	107,089,7	4,299,9	56,4	111,446,0	11,989,8	13,88	0,56	0,1	14,44	14,30	1,53	—	31,196,5	Hela riket.
1906—1907	22	1,029,323,5	156,218,9	6,041,4	135,6	162,395,9	12,541,6	15,18	0,59	0,01	15,78	15,63	1,22	—	31,476,7	1906—1907.
1905—1906	22	824,438,1	116,461,6	5,761,9	180,1	122,403,6	10,549,9	14,13	0,70	0,02	14,85	14,67	1,28	12,00	—	1905—1906.
1904—1905	21	556,881,3	80,233,9	3,744,8	59,9	84,037,8	6,861,3	14,41	0,67	0,01	15,09	14,92	1,23	12,00	—	1904—1905.
1903—1904	20	748,445,9	102,077,5	5,073,4	48,3	107,199,2	9,812,5	13,64	0,68	0,01	14,33	14,15	1,31	12,00	—	1903—1904.
1902—1903	20	505,017,6	69,811,7	2,556,7	75,9	72,444,3	8,236,9	13,82	0,51	0,01	14,34	14,21	1,63	12,00	—	1902—1903.
1901—1902	20	903,792,3	119,243,2	5,172,0	964,1	125,379,3	16,214,1	13,19	0,57	0,11	13,87	13,69	1,79	11,50	—	1901—1902.
1900—1901	19	875,911,6	109,264,7	4,977,2	492,8	114,734,7	17,441,0	12,47	0,57	0,06	13,10	12,94	1,99	10,50	—	1900—1901.
1899—1900	19	622,046,6	76,161,8	4,097,1	551,8	80,810,7	18,653,7	12,24	0,66	0,09	12,99	12,80	3,00	2) 10,50	—	1899—1900.
1898—1899	19	480,931,5	54,569,2	4,254,9	492,1	59,316,2	13,153,8	11,35	0,88	0,10	12,33	12,08	2,74	3) 10,50	—	1898—1899.
1897—1898	19	716,141,2	78,860,8	8,339,2	1,735,3	88,935,3	20,731,3	11,01	1,17	0,24	12,42	12,04	2,89	4) 10,50	—	1897—1898.

1) Därå 3 saftstationer.

2) Vid 1 fabrik 9,50.

3) Vid 3 fabriker 9,50, vid 1 fabrik 8,50.

4) Vid 2 fabriker 9,50, vid 2 fabriker 8,50.

Tab. Nr 9.

TILLVERKNINGEN VID SOCKERRAFFINADERIERNA UNDER TILLVERKNINGSÅRET 1 SEPTEMBER 1907—
1 SEPTEMBER 1908.

Län.	Antal raffinaderier.	Använt råsocker.			Tillverkad t socker och sirup.									Län.
		Af in- hemsk till- verkning.	Im- por- te- radt.	Summa.	Topp- socker.	Bit- socker.	Kak- socker.	Kross- socker.	Farin- socker.	Andra slag.	Summa.	Mat- sirup.	Melass.	
Stockholms stad	1	13,684,300	—	13,684,300	1,945,223,5	6,711,910,8	—	3,394,274,0	815,000,0	10,143,7	12,876,552,0	4,735,0	784,699,0	Stockholms stad.
Östergötlands län	1	3,904,000	—	3,904,000	698,457,0	2,346,883,4	—	392,300,0	26,300,0	—	3,463,940,4	—	191,061,0	Östergötlands län.
Malmöhus >	6	60,790,718	—	60,790,718	20,976,314,0	12,043,265,8	213,446,8	15,803,616,7	6,992,077,5	43,562,7	56,072,283,5	90,966,0	3,161,850,0	Malmöhus >
Göteb. o. Boh. >	1	30,576,000	—	30,576,000	6,958,466,0	7,605,944,0	1,762,750,0	7,308,399,2	4,883,928,2	29,199,5	28,548,686,9	—	1,340,500,0	Göteb. o. Boh. >
Skaraborgs >	1	4,984,000	—	4,984,000	2,142,800,0	1,252,776,0	—	950,400,0	—	212,800,0	4,558,776,0	—	523,300,0	Skaraborgs >
Hela riket	10	113,939,013	—	113,939,013	32,721,260,5	29,960,780,0	1,976,196,8	27,848,989,9	12,717,305,7	295,765,9	105,520,238,8	95,701,0	6,011,410,0	Hela riket.

Tab. Nr 10.

TILLVERKNINGSDYGN OCH ARBETSKRAFT VID SAMTLIGA SOCKERFABRIKER UNDER TILLVERKNINGSÅRET
1 SEPTEMBER 1907—1 SEPTEMBER 1908.

Län.	Antal fabriker.	Tillverkningsdygn.	Drifkraft.								Arbetare.				Antal dagsverken.			Län.	
			Ångmaskiner.		Gas- och fotogenmotorer.		Elektriska motorer.		Elektricitetsgeneratorer med annan än vattenkraft.		Män		Kvinnor		Summa.	Manliga.	Kvinnliga.		Summa.
			Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	öfver 18 år.	under 18 år.	öfver 18 år.	under 18 år.					
Stockholms stad	1	304	10	323	—	—	33	350	4	330	192	—	70	—	262	57,600	21,000	78,600	Stockholms stad.
Östergötlands län	2	316	11	222	1	19	4	50	—	—	225	—	2	—	227	44,818	180	44,998	Östergötlands län.
Gottlands >	1	106	18	500	—	—	3	27	4	94	283	—	6	—	289	37,016	897	37,913	Gottlands >
Blekinge >	1	71	24	595	—	—	—	—	—	—	305	—	6	—	311	32,400	590	32,990	Blekinge >
Kristianstads >	2	139	54	1,375	—	—	—	—	4	150	785	4	24	—	811	82,080	2,296	84,376	Kristianstads >
Malmöhus >	19 ¹⁾	2,236	276	10,366	7	102	127	1,279	23	1,461	5,430	21	553	9	6,013	836,547	101,920	938,467	Malmöhus >
Göteb. o. Boh. >	1	304	3	2,690	—	—	113	1,546	5	2,690	441	—	24	—	465	132,300	72,000	204,300	Göteb. o. Boh. >
Skaraborgs >	1	263	8	640	—	—	1	3	—	—	126	2	18	—	146	—	—	—	Skaraborgs >
Hallands >	1	63	4	830	—	—	14	640	2	800	273	5	—	—	278	16,634	—	16,634	Hallands >
Hela riket	29	2) 3,802	408	17,541	8	121	195	3,895	42	5,525	8,058	32	703	9	8,802	1,239,395	198,883	1,438,278	Hela riket.

¹⁾ Däraf 3 saftstationer. — ²⁾ Tillverkningsdygnen blott approximativa, emedan bestämda uppgifter om efterkampanjens längd och om arbetstiden vid några af saftstationerna saknas.
5—0993 Kungl. Kontroll- och Justeringsstyrelsens underd. Berättelse.

SAMMANDRAG AF UPPGIFTERNA ÖFVER DEN SKATTEPLIKTIGA MALTDRYCKS-

L ä n.	Antal skattepliktiga bryggerier.	Tillverkningsdygn.	Antal bryggerier.	Använda råämnen.			Uppmätt vörtmängd för framställning af							
				Krossadt malt.	Humle.	Sockerkulör.	Porter.	Lageröl.	Pilsneröl.	Lagerdricka o. d.	Extraölsorter, underjästa.	Öfverjäst öl.	Summa.	Svagdricka, med stamvört ej öfver 6 % B.
Stockholms stad	10	3,040	4,689	11,232,060	181,619,0	3,687,0	31,033,0	268,400,0	244,630,0	134,342,0	6,312,0	3,234,0	687,951,0	22,932,0
Stockholms län.	5	1,515	689	415,705	4,846,7	3,022,1	—	9,425,2	5,333,3	2,743,8	—	350,0	17,852,3	20,596,4
Uppsala do.	4	1,216	730	438,335	5,015,1	2,564,1	—	8,848,0	3,325,0	7,389,0	71,0	1,663,5	21,296,5	16,844,7
Södermanlands do.	8	2,203	1,076	823,745	12,074,9	2,062,5	—	21,036,2	11,105,9	10,348,4	168,4	8,512,0	51,170,9	12,543,6
Östergötlands do.	21	5,714	2,349	1,501,515	19,454,1	1,363,1	—	56,150,2	17,175,7	7,837,8	227,5	1,484,3	82,875,5	15,416,4
Jönköpings do.	11	2,732	1,076	599,692	7,696,9	516,0	—	20,559,0	7,847,0	773,9	328,0	677,7	30,185,6	12,007,9
Kronobergs do.	5	1,157	501	326,345	4,252,6	86,0	—	15,446,7	2,744,4	—	—	93,0	18,284,1	2,951,0
Kalmar do.	18	4,478	1,906	774,570	9,789,4	831,9	—	27,411,9	10,761,2	2,650,7	119,6	310,3	41,253,7	12,598,6
Gottlands do.	2	608	224	167,195	2,059,0	197,5	126,0	5,078,0	2,763,0	906,0	39,0	36,0	8,948,0	3,367,0
Blekinge do.	4	1,172	534	636,200	8,020,6	298,2	—	26,555,2	7,040,0	1,110,9	—	418,4	35,124,5	3,525,5
Kristianstads do.	5	1,429	823	786,710	10,355,3	304,0	—	34,922,7	9,998,9	863,0	—	434,6	46,219,2	3,968,0
Malmöhus do.	18	4,594	2,832	3,034,580	34,905,6	603,0	—	134,312,5	27,577,5	7,610,0	1,102,0	4,880,8	175,482,8	5,840,7
Hallands do.	5	1,025	592	512,685	6,446,0	—	—	11,749,0	15,507,5	1,085,0	—	274,5	28,616,0	2,277,5
Göteborgs och Bohus do.	12	3,233	2,584	5,932,315	104,163,5	87,4	52,528,6	166,253,0	14,708,4	65,704,6	5,203,9	4,975,2	309,373,7	5,526,7
Älfsborgs do.	12	3,305	1,655	954,057	10,883,7	3,494,1	—	33,307,1	3,337,6	5,688,3	148,0	5,410,7	47,891,7	20,407,8
Skaraborgs do.	13	3,720	1,732	933,763	13,438,0	1,801,4	—	30,704,2	10,551,0	4,440,5	404,8	1,506,1	47,606,6	21,246,7
Värmlands do.	13	2,726	1,115	620,090	9,618,6	152,9	—	17,435,3	15,428,8	1,722,6	293,0	667,0	35,546,7	4,905,5
Örebro do.	10	2,815	905	480,245	7,279,1	615,7	—	10,846,4	12,612,9	3,156,3	100,0	133,8	26,849,4	6,379,4
Västmanlands do.	7	2,098	710	425,120	7,142,8	752,4	—	10,565,7	10,286,5	3,562,5	45,0	302,5	24,762,2	5,979,0
Kopparbergs do.	11	3,318	1,318	539,370	8,134,0	1,261,5	—	13,560,3	13,126,0	1,888,8	111,0	167,2	28,853,3	11,357,4
Gälleborgs do.	11	3,301	1,406	1,087,335	16,885,8	1,569,6	400,0	19,243,0	34,737,5	6,466,0	105,0	430,0	61,381,5	22,761,5
Västernorrlands do.	9	2,332	978	751,555	12,088,0	504,3	—	13,631,0	25,715,5	3,641,0	180,0	68,0	43,235,5	8,185,5
Jämtlands do.	6	1,759	698	240,150	3,397,5	788,5	—	3,753,0	8,081,0	512,0	83,0	—	12,429,0	5,226,0
Västerbottens do.	5	1,050	525	186,915	3,013,5	1,034,4	—	2,026,0	6,029,0	931,0	0,5	132,0	9,118,5	6,831,0
Norrbottnens do.	7	1,786	421	235,855	4,238,1	222,1	24,0	1,139,7	11,978,7	737,2	101,8	114,5	11,095,9	1,755,9
Summa	232	62,242	32,068	33,626,107	507,117,8	27,789,7	84,111,6	962,359,3	532,402,3	276,111,3	15,143,5	36,276,1	1,906,404,1	255,434,7
1906—1907	237	64,874	33,267	34,767,682	526,229,7	25,072,9	88,369,70	1,009,121,61	548,553,50	242,341,21	44,574,40	38,912,09	1,971,872,51	250,461,5
1905—1906	240	64,182	34,021	35,555,821	523,179,4	18,595,6	78,438,4	1,045,659,6	532,043,4	254,176,6	42,451,4	40,715,5	1,993,484,9	250,556,8
1904—1905	228	59,952	34,126	36,128,348	540,612,1	972,2	73,137,5	1,137,397,3	504,311,9	245,188,7	39,196,1	43,515,0	2,042,746,5	197,851,6
1903—1904	223	55,949	32,478	33,856,188	495,544,2	—	58,706,6	1,069,550,4	458,372,6	237,144,7	10,188,9	39,207,8	1,873,171,0	215,197,8

N:r 11.

TILLVERKNINGEN UNDER TILLVERKNINGSÅRET 1 OKTOBER 1907—1 OKTOBER 1908.

Debiterad tillverknings-skatt.		D r i f k r a f t.										A n t a l a r b e t a r e.				L ä n.	
		Ångmaskiner.		Vattenturbiner.		Gasmotorer.		Fotogenmotorer.		Elektriska motorer.		Män		Kvinnor			Summa.
Kronor.	Öre.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	öfver 18 år.	under 18 år.	öfver 18 år.	under 18 år.		
1,272,847	20	35	3,142	—	—	8	596,0	—	—	146	1,093,0	1,101	2	404	—	1,507	Stockholms stad.
32,876	45	4	35	—	—	2	9,0	2	43,0	1	0,5	60	3	18	—	81	Stockholms län.
32,539	20	4	166	—	—	2	9,0	—	—	7	40,5	59	1	20	2	82	Uppsala d.o.
65,938	05	6	72	—	—	—	—	—	—	9	108,0	105	5	36	—	146	Södermanlands d.o.
95,435	40	17	132	1	10	3	21,0	—	—	26	202,5	241	24	46	2	313	Östergötlands d.o.
35,208	33	7	53	—	—	—	—	—	—	9	17,5	98	4	21	—	123	Jönköpings d.o.
21,988	60	3	90	—	—	—	—	—	—	3	4,0	45	9	8	1	63	Kronobergs d.o.
43,082	85	8	74	—	—	2	7,0	1	2,0	5	11,5	133	12	43	1	189	Kalmar d.o.
8,703	65	3	49	—	—	—	—	1	12,0	2	3,5	24	2	11	1	38	Gottlands d.o.
55,774	40	8	184	—	—	—	—	—	—	7	8,0	77	4	22	2	105	Blekinge d.o.
62,128	70	9	192	2	30	—	—	—	—	2	52,0	82	5	17	2	106	Kristanstads d.o.
266,949	20	34	1,183	1	30	1	4,0	—	—	48	241,0	323	13	133	1	470	Malmöhus d.o.
37,046	20	4	75	1	30	—	—	—	—	10	89,0	71	—	30	—	101	Hallands d.o.
644,724	90	16	740	—	—	—	—	3	11,0	93	1,340,0	563	1	246	—	810	Göteborgs och Bohus d.o.
58,131	65	8	89	—	—	2	7,0	—	—	8	21,0	124	11	37	1	173	Älfsborgs d.o.
57,898	65	11	122	—	—	1	3,0	1	4,0	9	31,0	147	2	30	1	180	Skaraborgs d.o.
32,675	10	9	78	—	—	1	8,0	—	—	23	48,0	119	11	40	2	172	Värmlands d.o.
24,553	75	6	46	1	12	—	—	1	4,0	15	46,0	78	5	28	1	112	Örebro d.o.
20,036	75	7	101	1	8	—	—	—	—	4	7,0	84	2	28	2	116	Västmanlands d.o.
23,593	95	7	42	1	10	1	4,0	1	10,0	9	32,0	82	4	43	2	131	Kopparbergs d.o.
66,194	30	16	321	—	—	1	3,0	—	—	32	112,5	152	13	42	1	208	Gälleborgs d.o.
44,327	85	10	98	—	—	2	6,5	1	4,0	8	16,0	133	4	35	—	172	Västernorrlands d.o.
11,536	80	3	34	—	—	—	—	—	—	3	22,0	36	—	12	1	49	Jämtlands d.o.
8,216	70	4	31	—	—	—	—	—	—	2	6,5	49	4	17	—	70	Västerbottens d.o.
9,034	20	8	148	—	—	—	—	—	—	3	6,5	50	—	23	—	73	Norrbottnens d.o.
3,031,442	83	247	7,297	8	130	26	677,5	11	90,0	484	2,559,5	4,036	141	1,390	23	5,590	Summa.
2,982,125	14	233	6,242	11	104	18	84,8	17	662,5	392	3,554,4	3,994	136	1,400	23	5,553	1906—1907.
3,051,046	86	233	5,799	10	92	17	91,0	13	190,5	335	1,627,3	4,096	156	1,405	21	5,678	1905—1906.
3,105,845	51	229	5,794	17	160	19	103,5	10	167,5	315	1,288,8	4,043	164	1,347	31	5,585	1904—1905.
2,845,922	19	219	5,597	10	113	14	88,0	12	164,5	169	1,013,5	4,030	168	1,325	39	5,571	1903—1904.

SAMMANDRAG AF UPPGIFTERNA ÖFVER DEN SKATTEFRIA MALTDRYCKS-

L ä n.	Antal skattefria bryggerier.	Antal brygder.	Använda råämnena.				Tillverkad svagdricka.	D r i f			
			Malt.	Humle.	Sockerkulör.	Socker och sirup.		Ångmaskiner.		Vattenturbiner och vindmotorer.	
			Kg.	Kg.	Kg.	Kg.		Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.
Stockholms stad	4	902	551,120,0	5,930,5	7,698,6	7,269,0	82,115,0	6	68,0	—	—
Stockholms län	17	1,556	290,042,0	2,263,2	6,006,0	6,109,5	46,152,6	7	42,0	—	—
Uppsala d.o	25	2,542	395,977,0	2,845,4	8,588,8	2,547,0	59,265,4	—	—	—	—
Södermanlands d.o	7	586	87,532,0	616,6	1,715,5	1,401,5	12,322,7	4	12,0	1	2,0
Östergötlands d.o	15	1,379	284,766,0	1,713,0	4,782,4	4,610,2	36,292,9	5	21,0	—	—
Jönköpings d.o	30	2,433	196,228,0	881,3	2,754,9	4,992,8	22,729,2	1	4,0	—	—
Kronobergs d.o	31	2,381	159,587,0	441,8	1,796,7	6,973,6	17,100,4	1	3,0	—	—
Kalmar d.o	42	3,244	223,557,0	948,1	1,944,9	3,948,2	23,580,9	1	3,0	—	—
Gottlands d.o	1	206	30,100,0	103,0	144,2	—	2,432,0	—	—	—	—
Blekinge d.o	22	1,870	165,055,0	718,1	2,962,3	1,342,0	25,174,8	1	4,0	—	—
Kristianstads d.o	43	7,041	576,462,0	4,900,1	13,304,5	15,809,0	79,364,8	2	51,0	—	—
Malmöhus d.o	117	19,447	2,189,070,0	3,300,8	34,431,4	9,215,8	286,612,7	7	81,5	2	8,0
Hallands d.o	27	3,934	322,266,0	1,705,3	3,270,0	2,536,0	39,443,1	1	6,0	—	—
Göteborgs och Bohus d.o	14	1,715	1,217,640,0	4,299,8	20,924,6	16,641,5	143,667,9	8	120,0	—	—
Älfsborgs d.o	27	2,146	283,222,5	1,983,9	5,782,5	10,170,2	38,708,5	3	18,0	—	—
Skaraborgs d.o	24	2,420	314,741,0	2,268,3	5,726,5	4,803,5	38,191,4	—	—	—	—
Värmlands d.o	28	2,364	391,786,0	2,686,7	7,621,0	7,100,0	49,956,9	2	5,0	—	—
Örebro d.o	31	2,271	348,227,0	2,676,1	6,113,4	1,580,9	48,985,9	3	21,5	1	0,5
Västmanlands d.o	30	2,873	533,820,0	5,048,2	9,742,3	13,688,0	78,083,1	3	15,0	—	—
Kopparbergs d.o	59	5,323	583,156,0	4,284,2	12,046,2	3,835,3	83,908,4	4	6,5	2	3,0
Gälleborgs d.o	75	7,212	813,517,5	7,008,0	15,297,1	7,187,0	117,317,3	2	7,0	2	2,0
Västernorrlands d.o	22	1,813	254,457,5	2,226,5	7,888,8	15,970,0	48,147,2	1	6,0	—	—
Jämtlands d.o	11	741	69,264,0	655,0	1,660,9	1,246,0	9,808,6	—	—	—	—
Västerbottens d.o	17	1,039	89,209,0	834,6	2,707,6	4,455,0	15,073,5	—	—	—	—
Norrbottnens d.o	24	1,640	204,984,0	1,859,3	5,271,8	1,641,0	30,254,9	—	—	—	—
Summa	743	79,078	10,575,786,5	62,197,8	190,182,9	155,073,0	1,434,690,1	62	494,5	8	15,5
1906—1907	797	81,381	10,570,337,0	60,061,3	186,948,6	30,532,8	1,422,538,1	84	458,0	4	2,5
1905—1906	847	88,655	11,734,238,2	65,179,1	201,175,0	—	1,547,347,0	73	344,0	4	6,5
1904—1905	876	87,309	11,547,087,9	61,060,4	193,956,4	—	1,477,653,7	85	432,5	4	13,5
1903—1904	924	94,363	12,562,641,8	64,264,1	194,962,0	—	1,555,482,1	80	414,5	3	11,0

N:r 12.

TILLVERKNINGEN UNDER TILLVERKNINGSÅRET 1 OKTOBER 1907—1 OKTOBER 1908.

k r a f t.							A n t a l a r b e t a r e.					L ä n.
Gasmotorer.		Fotogenmotorer.		Elektriska motorer.		Kreatursvandringer.	M ä n		K v i n n o r		Summa.	
Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	Häst-krafter.	Antal.	öfver 18 år.	under 18 år.	öfver 18 år.	under 18 år.		
1	20,0	—	—	6	23,0	—	64	—	8	—	72	Stockholms stad.
—	—	2	6,0	—	—	—	51	6	5	—	62	Stockholms län.
—	—	2	6,0	—	—	2	63	2	2	—	67	Uppsala d:o.
—	—	—	—	1	5,0	—	24	5	3	—	32	Södermanlands d:o.
—	—	—	—	1	6,0	—	47	6	1	4	58	Östergötlands d:o.
1	2,5	—	—	—	—	—	40	2	4	—	46	Jönköpings d:o.
—	—	—	—	1	3,0	—	40	7	6	2	55	Kronobergs d:o.
—	—	—	—	—	—	—	61	6	4	2	73	Kalmar d:o.
—	—	—	—	1	4,0	—	2	—	1	—	3	Gottlands d:o.
—	—	—	—	—	—	—	28	7	7	1	43	Blekinge d:o.
—	—	—	—	—	—	1	83	10	23	3	119	Kristianstads d:o.
—	—	—	—	1	0,5	—	230	32	31	7	300	Malmöhus d:o.
—	—	1	6,0	1	3,0	—	49	8	9	—	66	Hallands d:o.
1	4,0	—	—	5	12,0	1	171	—	3	—	174	Göteborgs och Bohus d:o.
—	—	—	—	3	5,0	—	63	1	6	—	70	Älfsborgs d:o.
—	—	1	3,0	3	10,0	2	57	7	4	1	69	Skaraborgs d:o.
1	4,0	—	—	6	14,0	2	69	8	12	1	90	Värmlands d:o.
—	—	1	6,0	1	8,0	1	71	5	8	—	84	Örebro d:o.
1	2,0	5	14,0	3	6,0	7	92	5	11	—	108	Västmanlands d:o.
1	3,0	—	—	3	7,5	1	120	7	6	3	136	Kopparbergs d:o.
3	14,0	5	16,0	4	7,5	3	155	13	7	3	178	Gäflleborgs d:o.
—	—	—	—	—	—	—	65	5	1	—	71	Västernorrlands d:o.
—	—	—	—	—	—	—	22	1	1	1	25	Jämtlands d:o.
—	—	—	—	—	—	—	36	4	5	1	46	Västerbottens d:o.
—	—	—	—	1	2,9	—	53	5	2	—	60	Norrbottnens d:o.
9	49,5	17	57,0	41	117,4	20	1.756	152	170	29	2.107	Summa.
8	32,0	16	63,5	32	89,0	26	1.758	153	184	22	2.117	1906—1907.
7	26,5	16	50,0	16	74,0	30	1.899	158	180	26	2.233	1905—1906.
7	31,0	14	56,0	19	35,0	34	1.867	209	170	25	2.271	1904—1905.
9	35,0	8	21,5	14	38,5	42	2.044	183	182	20	2.429	1903—1904.

